

**ŽIVEL**  
**1. MAJ**



Če smo narod, in to nam je naloženo, do danes tudi je kolikor toliko jasno, pa če nam je všeč ali ne, potem smo za to svojo narodnost tudi odgovorni na vse poglobitne načine, tudi na političnega. Ne pa da jadikujemo v svojem podalpskem kotu, mokri navzven in navznoter, v oči in v hlače. Saj res nimamo preveliko razlogov za optimizem, toda kdor hoče živeti, mora najprej verjeti, da hoče in da je to dobro, da je smiselno in da bo preživel! Prav nobeno brisanje nosa ne pomaga!

Matjaž Kmecl: »O umetnikih, politikih in bastardih«

Eugène Pottier

## INTERNACIONALA

Vstanite, v suženjstvo zakleti,  
ki jarem vas teži gorjal  
Zdaj pravda stara k borbi sveti  
vas kliče za prostost sveta.  
Ta svet krivičnosti razbijmo,  
do tal naj boj ga naš podre;  
nato svoj novi svet zgradimo,  
bili smo nič, bodimo vsi!

Že se ljudstvo je zbralo,  
v zadnjo borbo že hiti,  
da z Internacionalo  
prostost si pribori.

Nihče ne da nam odrešenja,  
ne carji, kralji in ne bog;  
osvoboditev iz trpljenja  
bo delo naših lastnih rok.  
Sami razbijmo jarem sužnji,  
ki tlači nas že tisoč let;  
zdaj kujte, bratje, kujte družni  
človeštvu boljši, lepši svet.

Že se ljudstvo je zbralo,  
v zadnjo borbo že hiti,  
da z Internacionalo  
prostost si pribori.

Mi vse ustvarjamo na svetu,  
zato naj vse bo naša last;  
zato naj delavcu in kmetu  
pripada tudi vsa oblast.  
Ko vse lenuhe in tirane  
uniči naša trda pest,  
krivice bodo vse pregnane,  
svoboden rod vasi in mest.

Že se ljudstvo je zbralo,  
v zadnjo borbo že hiti,  
da z Internacionalo  
prostost si pribori.

Prevedel Mile Klopčič

*Sedim pred praznim listom papirja in razmišljam. Napisa-  
ti moram uvodnik, posvečen ustanovitvi OF in prazniku  
dela. Ne vem, kaj naj napišem o delu, ki nam je vsem zelo  
velika vrednota, a zadnje čase tudi vse bolj razvrednotena  
vrednota!*

*Danes za dobro opravljeno delo sodelavca, prijatelja le  
težko najdemo besedico pohvale. Prijatelj mi je rekel, da na  
žalost živimo v času, ko lahko izražamo le zavist in kritike,  
pohvale pa zadržujemo za sebe. Čeprav bi ravno pohvala  
mnogim bila največje in najvrednejše plačilo za opravljeno  
delo! Pred časom so sodelavca pohvalili za dobro in vestno  
opravljeno delo. Na pol v šali, na pol zares mi je dejal, da  
ne ve, kaj je njegovim nadrejenim, da so ga pohvalili! Se  
vam zdi to nenavadno? Ne, to je za naš način dela in za naš  
odnos do dela drugih povsem normalno!*

*Marksistični klasiki trdijo, da je delo temelj človekovega  
osvobajanja. Predvsem v naši družbi naj bi bil temelj vsega.  
Delam šele 7 mesecev, to pa je le majhen del vsega časa, ki  
ga bom morala preživeti na delovnem mestu. In kaj naj torej  
jaz pišem o delu, ko ga vendarle šele začenjam spoznavati  
v dejanski praksi? In kaj bi povedal delavec, ki dela že 30,  
ali pa 35 let? Kaj pa bi povedal mlad človek, ki delo brezus-  
pešno išče? Bi bili pripravljeni prenesti resnice vseh prej  
omenjenih? Že zaradi dela, kot vrednote in osnove naše  
družbe, bi to resnico morali prenesti! Pa naj bi bilo še tako  
težko in hudol!*

Jasna Rode



GLASILO KEMIČNE, GRAFIČNE  
IN PAPIRNE INDUSTRIJE CELJE

CELJE, APRIL 1988

LETNIK XXVII – številka 3

### časopisni svet

karmen dovč, peter drofenik, željko  
hrastovec, alenka kolar, ivanka kalan,  
božena kosu, zoran markovič, tomaž pečnik,  
vera radič, marko ramšak, dora rovere,  
srečko vavričuk

### glavna in odgovorna urednica

jelisaveta podgornik

### tehnično vodstvo

marjan herman

### uredila

jasna rode  
tone škerbec

### oblikovanje naslovne strani

grega švab

### tisk

aero, tozd grafika  
za tiskarno drago vračun  
naslov uredništva  
kadrovski in splošni sektor  
aero – celje, kocenova 4  
po mnenju republiškega sekretariata  
za prosveto in kulturo,  
št. 33-316/78, je glasilo naš aero  
oproščeno temeljnega davka  
od prometa proizvodov

glasilo izhaja desetkrat letno  
naklada 2.400 izvodov

## NAŠE AKTUALNE TEME

### Rekonstrukcija papirnega stroja v Medvodah je zaključena

Letos v februarju je potekel rok poskusne proizvodnje v papirnici. Med poskusnim obratovanjem nam je uspelo odpraviti vse tehnične pomanjkljivosti, ki jih je komisija ugotovila ob tehničnem pregledu. Februarja je bilo izdano tudi dovoljenje za redno obratovanje papirnice in skladišča gotovih izdelkov. Če za redno obratovanje dovoljenje ne bi mogli zaprositi do konca februarja, bi bil potreben ponoven sklic komisije za tehnični pregled, kjer pa bi se stvari lahko ponovno zapletle, saj se po enoletnem obratovanju že marsikaj spremeni glede na prvotno stanje.

V načrtu tehnične optimizacije vseh postrojev v papirnici je bila tudi naloga dokončanja vseh garancijskih voženj do konca februarja 1988. Prva garancijska vožnja, ki je bila predvidena in sankcionirana v pogodbi z dobaviteljem opreme firmo Andritz iz Gradca, je bila izvedena lani v prvih dneh junija za 80 g ofset papir, ob koncu junija pa še za 60 g mehanografski in 57 g CF premazan papir. Sredi avgusta preteklega leta je bila speljana garancijska za 50 g EX papir, za 47 g CF premazan papir pa v drugi polovici februarja letošnjega leta. Prav zadnja garancijska vožnja je bila tudi najpomembnejša, saj mora papirni stroj obratovati pri maksimalni hitrosti predvideni v pogodbi, to je 580 m/min. Glede na to, da ima osnovni papir gra-

maturo pod 40 g/m<sup>2</sup>, so morali biti podani vsi tehnični pogoji za doseganje kapacitete in kvalitete CF premazanega papirja.

Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da so vse garancijske vožnje uspele brez ponavljanja, da so doseženi vsi v pogodbi sankcionirani parametri: kapaciteta, kvaliteta, potrošnja toplotne in električne energije, poraba sveže vode in vrednosti rekuperacije vlaknin in polnil na ploščnem filtru. Z dokončanimi garancijskimi vožnjami pa so bili tudi podani pogoji za prevzem papirnega stroja z vsemi podsklopi. Delo je komisija za prevzem opravila v tem mesecu, 15. marca pa je bil že podpisan prevzemni zapisnik. Ob pripravi prevzemnega zapisnika nam je uspelo uveljaviti še vse pomanjkljivosti, ki jih mora dobavitelj opreme na lastne stroške odpraviti do konca aprila 1988.

Bistvene ugotovitve primopredajne komisije so:

a) količinska proizvodnja je bila pri vseh kvalitetah presežena,

b) po preračunu vseh garantiranih kvaliteten parametrov za posamezne papirje smo ugotovili, da so v celoti dosežene garantirane vrednosti,

c) splošni garantirani potroški so vsi doseženi v okviru pogodbenih vrednosti.

Enoletna garancijska doba za posamezne postroje je tako tudi že potekla, le za zgorevalno napravo za zemeljski plin z Air-Fofoil-om poteče 22. maja letos, ker je bila naprava v pogonu šele od maja lani.

Skladno s pogodbo in prevzemnim zapisnikom pa dobavitelj opreme še vedno v celoti odgovarja za morebitne skrite napake, ki bi se ugotovile kdaj pozneje. S podpisom prevzemnega zapisnika so tudi dani pogoji za obračun montaže in zagona. Glede na to, da je bila od začetka rekonstrukcije natančno vodena celotna dokumentacija stroškov in tudi ta sproti usklajevana, pri zaključnih pogajanjih ne bi smelo biti težav ali nesporazumov. Obračun bo dokončan še v tem mesecu, težje pa bo izpeljati plačilo zaradi splošno znane devizne problematike. Ker so zagotovljena dinarska sredstva, bi bila zaradi tečajnih razlik škoda vsako odlašanje plačila.

V času poskusnega obratovanja je bil odnos tujega dobavitelja opreme pri uveljavljanju pomanjkljivosti zelo korekten in težav ni bilo niti pri uveljavljanju dodatnih stroškov ali dobav.

Marsikdo si le težko zamišlja, da je rekonstrukcija papirnice tako zahtevna in obsežna naloga. Za lažjo predstavitev naj navedem le podatek, da je bilo za rekonstrukcijo po vrednosti v avstrijskih šilingih vgrajeno več opreme kot leta 1975, ko smo postavili po-

vsem novo papirnico. Primerjava v celoti ni možna, ker se je tovrstna oprema v svetu v zadnjih desetih letih močno podražila, toda kljub temu nam podatek veliko pove.

Za kvantitetni in kvaliteten obseg rekonstrukcije smo se odločili spomladi leta 1985, dobavitelj opreme je bil izbran že ob koncu junija istega leta, pogodba je bila podpisana 15. septembra, njena veljavnost pa je tekla od 14. novembra 1985, ko je bila izdana bančna garancija in plačan avans dobavitelju opreme. Brez vlaganja tujega kapitala postopek ne bi potekal tako hitro, investicija pa bi močno kasnila.

Iz navedenega sledi, da še ni minilo niti tri leta od dokončne zasnove rekonstrukcije in pričetka rednega obratovanja papirnice. Če seštejemo čas od začetka rekonstrukcije, poskusnega zagona, optimiranja in dokončanja garancijskih voženj, vidimo, da je preteklo vsega 15 mesecev. Tega dejstva nas ne more biti sram, saj tudi na Zahodu ne bi lahko dosegli podobnih rezultatov. Ne smemo pa prezreti tudi dejstva, da je bilo v času poskusne proizvodnje že proizvedeno 31.000 ton neto papirja.

Seveda pa bi sedaj storili napako, če bi menili, da smo dela dokončali. Rekonstrukcija papirnega stroja nam le omogoča, ob naj sodobnejši opremi, doseganje novega količinskega in kvaliteta obsega proizvodnje. Čaka nas torej še ogromno tehnološkega in tehničnega razvojnega dela, da ob tem niti ne omenjam vsakodnevne tehnološke discipline in kvaliteta tehničnega vzdrževanja, kakor tudi zagotavljanja odgovarjajočih surovin. Ne smemo pozabiti, da je bil papirni stroj kupljen za 20.000 ton letne proizvodnje in celo s precej višjo povprečno gramaturo od današnje, kar pomeni, da se bo hitrost papirnega stroja za predvidenih 40.000 ton papirja letno več kot le podvojila in da se s tem podvaja tudi tehnična problematika.

Rekonstrukcija papirnice nam potrjuje pravilnost usmeritve proizvodnje in povečanje proizvodnje samokopirnih papirjev in drugih tehničnih papirjev v Aeru, le žal mi je, da ni bilo volje in da tako nismo izkoristili začetna osemdeseta leta za postavitev drugega papirnega in premaznega stroja. Z rekonstrukcijo papirnega in premaznega stroja krpamo naše tržne možnosti, nismo pa jih in jih tudi ne bomo mogli v celoti zadovoljiti.

Zaključim pa naj z dejstvom, da brez polnega angažiranja vseh sodelavcev in delavcev, lastnega znanja, danes še ne bi mogel napisati tega članka in prav zato zaslužijo vsi resnično in polno priznanje.

Franc Mlakar

# Zasnova samoupravne in poslovne organiziranosti in delitve osebnih dohodkov

Na seji samoupravnega političnega aktiva DO Aero (18. februarja 1988) so udeleženci razpravljali tudi o izvajanju projekta »Zasnova samoupravne in poslovne organiziranosti ter delitve osebnih dohodkov«. Pred vami je gradivo, ki ga je za to točko dnevnega reda pripravila strokovna služba. Želimo vas seznaniti z nekaterimi spremembami s področja organiziranosti in nagrajevanja v naši delovni organizaciji in zato smo poročili s seje dodali še nekaj novejših podatkov. V prihodnje vas bomo o tej tematiki obveščali sprotno.

Splošna gospodarska in družbena kriza, pa tudi nekatera notranja razmerja nas prisiljujejo k različnim ukrepom in aktivnostim zaradi obvladovanja in reševanja mnogoterih težav, v iskanje notranjih rezerv, v stabilizacijske in druge programe, vse v smislu prizadevanj za izboljšanje življenja in dela, o drugačnem – boljšem. In nedvomno se je v teh prizadevanjih tudi utemeljeno in nujno soočiti z vprašanjem: Kakšna je naša samoupravna in poslovna organiziranost, kje so njene napake, v kakšni meri tudi ona vpliva na vse probleme in težave vsakodnevnega dela in življenja, kakšna naj bo, da bo v največji meri pospešila ekonomsko in družbeno-socialno smotrno upravljanje in poslovanje?

Pobudo o pripravi analize sedanje organiziranosti in o možnosti organiziranja drugačne delovne organizacije, o možnostih drugih organizacijskih sprememb in nove analitične ocene je dal Poslovni svet aprila 1987, s tem, da je bil poudarek dan iskanju rešitev za izboljšanje poslovanja organizacijskih enot celjske regije. Tozdr Medvode se vključuje v problematiko predvsem na ravni DO, manj pa kot samostojni gospodarski subjekt. Za izvedbo pobude je bila junija 1987 podpisana pogodba o strokovnem sodelovanju pri dograjevanju samoupravne in poslovne organiziranosti ter sistema delitve osebnih dohodkov z ITO Ljubljana kot zunanjim izvajalcem naloge. Na osnovi pogodbe je bil izdelan grobi terminski načrt izvajanja posameznih podprojektov. Za nekatere projekte, ki so se začeli izvajati že v letu 1987, so izdelani tudi posebni terminski plani. V skladu z njimi so delno opravljene naslednje faze dela v okviru posameznih podprojektov:

## Analiza in izdelava predloga samoupravne in poslovne organiziranosti v DO AERO

Opravljena je bila globalna analiza presoje poslovanja in poslovnih problemov s pomočjo tehnike proučevanja pisnih virov in tehnike ciljno usmerjenih intervjujev. Ta analiza obstoječe organiziranosti kaže, da organizacijska struktura ne zagotavlja učinkovitega izvajanja vseh temeljnih funkcij, da so nekatere močno razdrobljene, da se podvajajo ter da obstajajo pomembne notranje organizacijske rezerve za bolj učinkovito poslovanje. Ker je bilo pri posnetku in analizi ugotovljeno razmeroma veliko problemov, je bilo potrebno ugotoviti pomembnost (prioriteto) le-teh za njihovo reševanje. Rangiranje pomembnosti za izboljšanje učinkovitosti poslovanja AERA je pokazalo dokaj pomenoteno gledanje odločitvene skupine (poslovni svet) na ugotovljene možnosti za izboljšanje poslovanja, ki se odražajo skozi naslednje cilje za oblikovanje makro organizacijske strukture AERA:

1. usklajeno delovanje AERA k skupnemu cilju (ta cilj je mogoče doseči z naslednjimi podcilji)

1.1. Zmanjšati stopnjo organizacijske razdrobljenosti dejavnosti AERA. Dejavnosti Kemije so organizirane v dveh tozdrh, so razdrobljene in učinkujejo razhajajoče skupnim interesom in ciljem AERA. Podobno učinkuje tudi razdrobljenost in podvajanje strokovnih služb.

1.2. Organizacijsko izpostaviti strateške dejavnosti in dejavnosti skupnega programa kot so:

- usmerjanje strateškega razvoja DO
- usmerjanje enotne in celovite politike trženja
- usmerjanje kadrovske dejavnosti
- usmerjanje enotne politike izgradnje informacijskega sistema in procesa organiziranja poslovanja DO
- usmerjanje enotne finančne politike, planiranja in spremljanja ekonomske poslovanja

1.3. Jasno razporediti potrebne delovne naloge med organizacijskimi enotami, s tem razdelimo tudi odgovornosti in pristojnosti, s tako sistematično urejeno organizacijsko strukturo preprečimo podvajanje nalog.

2. Večja solidarnost Aera z okoljem, katero je možno doseči z naslednjimi podcilji:

2.1. Doseči večjo prilagodljivost AERA tržišču. Ta cilj lahko dosežemo s spremembo usmerjenosti (filozofije) vodenja (od proizvodne usmerjenosti v tržno) delno pa tudi z ustreznejšo strukturo.

2.2. Omogočiti odprtost organizacije in prilagodljivost spremembam, ki

so lahko notranje (nove dejavnosti, sprememba strategije in politike) in zunanje (zakonske, tržne razmere).

3. Učinkovito uravnanje poslovnega procesa

3.1. Izboljšati informacijski sistem in sistem planiranja, čeprav zgolj z organizacijsko strukturo ne morem rešiti vseh problemov informacijskega (računalniško podprtega) sistema in sistema planiranja, pa brez ustrezne organiziranosti ni možnost zadovoljivo rešiti te probleme.

3.2. Povečati učinkovitost koordinacije med DO in tozdr (DSSS), ki je v AERU, problem, ki ovira učinkovitejšo poslovanje DO kot celote in s tem tudi njenih delov (tozdr).

3.3. Uspešnost optimalne stopnje organizacijske ravni s tem da: se nobena organizacijska enota ne bi delila na več kot sedem enot in nobena enota ne bi imela več kot pet ravni odločanja.

Na osnovi tako zastavljenih ciljev je izdelan predlog za strokovno in samoupravno obravnavo nove makroorganizacije AERA, ki se je pričela v mesecu marcu in se od obstoječega stanja razlikuje v naslednjem:

- Oba kemijska tozdr Kemija Celje in Kemija Šempeter se združita v enoten tozdr Kemijska dejavnost, tozdr Grafika ostaja kot tozdr Grafične dejavnosti in tozdr Tovarna celuloze in papirja Medvode kot tozdr Dejavnosti proizvodnje papirja, naprej še obstajata tozdr Trženje in DSSS.

- Reorganizira se razvojna funkcija, s tem, da se pri vodstvu DO organizira strateški razvoj DO, kot štabna služba z nalogami presoje idej in informacij s pomočjo raznih metod in tehnik, preliminarne raziskovanja; z izhodi predlogov možnega nadaljnjega dolgoročnega razvoja vseh funkcij DO. Celoten izvajalski del razvojne funkcije pa se organizira po osnovnih dejavnostih (papir, kemija, grafika) v tozdrh.

- Dejavnost projektive in strojegradnje se združita.

Poslovni svet je v februarju 1988 potrdil projektni team, ki ga sestavljajo strokovni delavci DSSS. Projektne mu teamu se bodo pridružili še strokovni delavci po tozdrh, ko bodo začeli pripravljati opise del in nalog v proizvodnih tozdrh. Pripravili so izbor tipičnih del in nalog, s katerimi bodo preiskovali novo metodologijo, ki so jo uskladili in dopolnili z zunanjim strokovnim sodelavcem.

Konec marca bodo ta tipična dela in naloge testirali na računalniku, saj je cilj nove analitične ocene del in nalog tudi ta, da bi bila del poslovno-informacijskega sistema in s tem tudi računalniško podprta.

Do začetka aprila bo poslovni svet potrdil makroorganizacijo na nivoju

delovne organizacije. Po tem pa bodo pristopili k izdelavi mikroorganizacije za proizvodne organizacijske enote. Strokovne službe bodo izdelale terminski plan za samoupravno organiziranost oziroma samoupravno verifikacijo organizacijskih sprememb, saj je potrebno vzporedno z analitično oceno del in nalog spremeniti tudi samoupravne akte. Strokovni delavci predvidevajo, da bodo vse aktivnosti končane do konca leta 1988.

Uredništvo

## Kako skrbimo za družbeni standard naših delavcev in kakšen je program za leto 1988

Pri opredeljevanju poslovne politike DO AERO za leto 1988 smo kot temeljni cilj našega delovanja postavili naslednjo zahtevo: »Zagotoviti delavcem nadpovprečni osebni in družbeni standard.«

Kaj to pomeni?

Predvsem to, da bomo vse naše proizvodne in kadrovske potenciale usmerili v tisto proizvodnjo oz. prodajo, ki bo dajala najbolj ugodne rezultate in največji dohodek, ki bo omogočal doseganje takšnih osebnih dohodkov, ki bodo nad povprečjem grupacije, pa tudi to, da bomo lahko vlagali več sredstev za družbeni standard kot je to možno v panogi, kamor spada posamezna temeljna organizacija. Dejstvo je, da so naši osebni dohodki, pa tudi sredstva, ki jih vlagamo v družbeni standard nad povprečjem grupacije (vsaj večina tozgov). Preden pa pogledamo, kaj načrtujemo na področju družbenega standarda v letu 1988, je prav, da analiziramo dosedanje zadovoljevanje potreb delavcev na tem področju.

Vsi dobro vemo, da je Aero vsa pretekla leta dajal izreden poudarek družbenemu standardu delavcev, oz. posebno pozornost posvečal skrbi za delavca in njegovim delovnim pogojem. Tu je prav gotovo na prvem mestu reševanje stanovanjskih zadev delavcev, sledijo pa družbena prehrana, različne oblike izobraževanja, kulturne in športne dejavnosti, različne vrste regresov, solidarnostnih pomoči, preventivno zdravljenje in še drugo.

Prav gotovo je bilo za reševanje stanovanjskih zadev porabljenih največ sredstev.

Nekateri pomembnejši kazalci uresničevanja stanovanjske politike v DO Aero kažejo na to, da smo po številu rešenih stanovanjskih vprašanj, oz. problemov, na vrhu v celjski občini.

Stanovanjski sklad Aera zajema 534 stanovanj; od tega v Celju 380, v Žalcu 34, v Beogradu 12 in v Medvodah 108 stanovanj.

Struktura stanovanj pa je naslednja: 28,3 % je manjših stanovanj (garsoniere in enosobna), 56,7 % stanovanj srednje velikosti (enoinpol do dvoinpolsobna) in 15 % večjih stanovanj (tri do triinpolsobna).

Izredno veliko število stanovanj je bilo kupljenih v letu 1982 (45 stanovanj) in leta 1985 (27 stanovanj), medtem ko zadnja leta zaradi vedno večjih omejitev na področju skupne porabe in izrednega dviga cen kupujemo le manjše število stanovanj.

Z dodelitvijo stanovanjskega kredita smo v Aeru rešili stanovanjski problem že 808 delavcem. Čeprav vsako leto ta sredstva povečujemo, pa zaradi visoke inflacije rešimo manj stanovanjskih problemov. V vseh letih doslej smo v Aeru rešili stanovanjsko vprašanje več kot 60 % vseh zaposlenih.

Zaradi izredno hitrega porasta cen na področju stanovanjske izgradnje in vzdrževanja se pri delavcih pojavlja vedno več potreb po zamenjavi stanovanj, prenovi ali razširitvi obstoječih prostorskih kapacitet.

Naša stanovanjska politika gre zadnja leta predvsem v smeri, da večino sredstev usmerjamo v kreditiranje stanovanjske izgradnje, prenove in izboljšave stanovanjskih razmer delavcev, manj pa za nakup novih stanovanjskih enot.

Dejstvo je, da je danes cena stanovanjske enote, npr. 50 m<sup>2</sup> takšna, da s temi sredstvi z dodelitvijo kredita rešimo stanovanjski problem šestih ali osmih delavcev.

Glede na zaostrene pogoje gospodarjenja in omejitve sredstev sklada skupne porabe v letu 1987 (sprememba zakona o celotnem prihodku in dohodku) ni bilo možno koristiti vseh razpoložljivih sredstev, ki smo jih namenili za stanovanjske zadeve po zaključnem računu za leto 1986. Zato smo morali maso sredstev za stanovanjske kredite zmanjšati za 90 milijonov din, ki pa bodo dejansko porabljeni šele po zaključnem računu za leto 1987.

Med tem se je realna vrednost teh sredstev bistveno zmanjšala in ponovno se potrjuje ugotovitev, kako administrativni, oz. linearni ukrepi, lahko naredijo več škode kot koristi. Pogosto spreminjanje predpisov na področju stanovanjske politike, pa otežuje njeno uspešno vodenje, oz.

najugodnejše koriščenje teh sredstev za te namene.

Predvidene in že delno uveljavljene spremembe na stanovanjskem področju (revalorizacija obresti in kreditov), bodo stanovanjsko izgradnjo še zmanjšale, oz. možnosti delavcev za reševanje svojih stanovanjskih zadev precej omejile.

Kljub vsem tem omejitvam pa smo lahko po zaključnem računu za leto 1987 izdvojili 872 milijonov din za stanovanjske potrebe.

S temi sredstvi nameravamo kupiti pet stanovanj, kreditirati stanovanjsko gradnjo (novogradnje, prenove, dozidave, itd.) v višini 464 milijonov din, dodeliti dve družbeni kadrovske stanovanjske prek SSS občine Celje, tri solidarnostna stanovanja prek SSS občine Celje, tri solidarnostna stanovanja prek SSS občine Žalec ter reševati stanovanjske zadeve delavcev v sodelovanju z drugimi OZD.

Tudi skrbi za prijeten in poceni odih naših delavcev namenimo velik poudarek že vsa leta.

Z razvojem naše delovne organizacije in večanjem števila zaposlenih se povečuje tudi potreba po širjenju oz. povečanju naših počitniških zmogljivosti. Čeprav že danes razpolagamo s skoraj 260 ležišči (od tega tozdv Medvode 90 ležišč), je vsako leto zanimanje oz. povpraševanje večje od ponudbe naših kapacitet.

Dejstvo je, da je za mnoge delavce pri sedanjosti rasti življenjskih stroškov letovanje preko Aera, kjer je tudi regresirana cena, edina možna oblika letovanja, oz. dopustovanja, ki sicer že postaja »luksus«, po drugi strani pa zaradi hitrega tempa življenja in vsakodnevnih psihičnih in fizičnih obremenitev nuja in potreba.

Analize kažejo, da so naše počitniške zmogljivosti v povprečju zasedene več kot 90 % (stoodstotno niso zaradi nepopolne zasedenosti v pred in posezoni), da ostaja vsako leto skoraj ena tretjina neuvrščenih prosilcev in da je uvrščenost po tozdvih in DSSS v sorazmerju s številom prijavljenih.

Največje zanimanje med delavci je za letovanje na Lošinj in v počitniških stanovanjih v Červarju in Maredi, pozimi pa je največji interes za Roglo in Kope. Morda še zanimiv podatek: glede na število zaposlenih predstavljajo počitniške kapacitete v tozdu Medvode kar 16,3 % števila zaposlenih v ostalih tozdvih v Aeru pa le 9 %.

Po zaključnem računu za leto 1987 smo za potrebe počitniške dejavnosti namenili 199 milijonov din, s katerimi nameravamo prenoviti počitniški dom na Lošinj, kupiti še eno počitniško stanovanje in plačati eno stanovanje na Rogli. Del sredstev bi namenili za nakup opreme za ureditev po-

čistiških objektov in vzdrževanje letih. Kljub temu, da imamo ta sredstva rezervirana po zaključnem računu za leto 1987, pa jih ne moremo v celoti koristiti, ker je s sprejemom zakona o začasni omejitvi razpolaganja z delom družbenih sredstev za uporabo, skupna poraba v prvem polletju 1988 zelo omejena. Zato bomo v prvem polletju lahko realizirali le najnujnejši del teh potreb (prenova Lošinja), ostalo pa bomo verjetno lahko realizirali v drugi polovici letošnjega leta.

Za športno področje lahko rečemo, da že prevladuje množičnost športno rekreacijskih dejavnosti, čeprav tudi na tem področju še niso izkoriščene vse možnosti. Verjetno se nas večina danes še ne zaveda, kako pomembna je v današnjem času športna aktivnost posameznika za njegovo psihično in fizično kondicijo.

Tekmovanja različnih vrst med delavci Aera so že tradicionalna, razvija pa se vedno več oblik športnega udejstvovanja naših delavcev v širšem prostoru in prvi rezultati so že vidni.

Aktivnosti na področju športne dejavnosti bomo v tej smeri razvijali tudi v prihodnje.

#### **Družbena prehrana**

Zagotovljena prehrana med delom pomeni enega izmed pogojev za dobro počutje in uspešno delo delavcev. Zato že vseskozi dajemo poudarek ustreznim količinam in kakovosti obrokov, kar pa je naša naloga tudi v prihodnje.

V obratu družbene prehrane v Celju se dnevno pripravlja okoli 1500 obrokov, v tozdu Medvode pa okoli 490.

Cena obroka danes že znaša več kot 2.000 din, lastna udeležba delavca pa je s 1. februarjem 1988 500 din, kar pomeni, da le 25 % vrednosti obroka plača delavec sam.

Celotni stroški obrata družbene prehrane so v letu 1987 znašali 650 milijonov din, medtem ko je bila realizacija dosežena v višini 200 milijonov din.

Glede na to, da so zmogljivosti družbene prehrane večje od sedanjih potreb, bi potrebno razmisliti o možnostih priprave večjega števila obrokov, večji izkoriščenosti obstoječih zmogljivosti in doseči večjo racionalizacijo dela.

Iz sklada skupne porabe pa financiramo še različne druge aktivnosti oz. dejavnosti, ki vplivajo na družbeni standard delavca. Tu moramo predvsem izpostaviti različne oblike izobraževanja, preventivno zdravstveno varstvo, solidarnostne pomoči, regrese za dopust, kulturno dejavnost, itd., žal je večina sredstev za te namene z zakonom o začasni omejitvi razpola-

ganja z delom družbenih sredstev v prvem polletju 1988 omejena.

Zato je določena prioriteta porabe razpoložljivih sredstev za te namene, ostalo pa bo možno koristiti v drugem polletju, če bi zakonodaja to dovoljevala.

Na področju socialno zdravstvene dejavnosti poskušamo izvajati s srednjeročnim planom dogovorjene naloge. Vendar je to zaradi zaostrenih pogojev vedno težje. Analiza absentizma nam je vsako leto osnova za pripravo preventivnega zdravstvenega programa, ki nam še vedno omogoča ohranjanje delovne zmožnosti delavcev na zadovoljivi višini in je odsotnost z dela zaradi bolezni še vedno v mejah normale. Vsako leto v povprečju 90 delavcev koristi možnost preventivnega ali kurativnega zdravlje-

nja. V letu 1988 pa nameravamo ta krog udeležencev še razširiti.

Zavedati se moramo, da bo vedno težje zadovoljevati potrebe, ki se pojavljajo na področju družbenega standarda. Prepričana pa sem, da bomo tudi družbeni standard delavcev lahko izboljševali, vendar le, če bomo dobro delali in dosegali dobre poslovne rezultate, kar bo tudi utrdilo naš položaj v posameznih panogah, kamor posamezni tozdi spadajo, predvsem pa naš položaj na domačem in tujem trgu. Vedno večje zahteve, ki nam jih postavlja gospodarska situacija in okolje, v katerem živimo, pa narekujejo potrebo, da še povečamo skrb za slehernega delavca zato, da bo jutri lepše in bolje živel.

Sonja Krašovec

### **USTAVNE SPREMEMBE - USTAVNE SPREMEMBE - USTAVNE**

## **Kaj prinašajo ustavne spremembe?**

Nakopičene gospodarske težave, potreba po premagovanju družbene krize, ki se povečuje iz leta v leto, in problemi v razvoju političnega sistema, so narekovali potrebo po spremembi ustave SFRJ. Sprejem ustavnih sprememb naj bi bila osnova za izhod iz sedanje družbenoekonomske in politične krize. Predlagatelj ustavnih sprememb pa se je zavedal, da samo s spremembami ustave ali podrobnejšim urejanjem posameznih zadev v ustavi ne bo možno doseči pomembnejših sprememb v praksi.

Poleg sprememb ustave bi morali začeti doslednejše v praksi uresničevati že dogovorjeno, oz. sprejeto politiko gospodarske stabilizacije, uveljaviti odgovornost za gospodarjenje z družbenimi sredstvi, uveljaviti vlogo trga in materialne osnove združenega dela ter zagotoviti večjo učinkovitost političnega sistema socialističnega samopravljanja.

S spremembo ustave bi morali zagotoviti, oz. ustvariti pogoje za stabilnejšo ekonomski in celotni družbeni razvoj, skladno z usmeritvami 13. kongresa ZKJ in kritično analizo delovanja političnega sistema socialističnega samopravljanja.

Zato je Predsedstvo SFRJ pripravilo predlog enavnih sprememb in ga posredovalo Skupščini SFRJ 21. januarja 1987, da se začne postopek za spremembo ustave SFRJ.

Zvezni zbor Skupščine SFRJ je na svoji seji 29. decembra 1987 sprejel osnutek amandmajev k ustavi SFRJ in jih dal v javno razpravo. Javna razprava naj bi trajala do 30. aprila 1988, skupščine republik in pokrajin pa naj bi dale svoja mnenja do 15. maja 1988.

Glede na velik pomen, ki ga ima sprememba ustave za naš nadaljnji razvoj, je bila ob posredovanju ustavnih sprememb v javno razpravo poudarjena potreba po najširši demokratični obravnavi teh sprememb. Socialistična zveza je temeljni nosilec in koordinator javne razprave in skupaj z Zvezo sindikatov nosilec javne razprave v OZD.

Predlagane spremembe naj bi zagotovile predvsem:

- večjo, oz. odločilno vlogo delavskega razreda in njihovega družbenoekonomskega položaja v združenem delu
- hitrejši razvoj proizvodnih sil in proizvodnih odnosov
- učinkovitejšo varstvo družbene lastnine
- upoštevanje ekonomskih zakonitosti in zagotavljanje enotnosti jugoslovskega trga
- krepitev enakopravnosti narodov in narodnosti
- skrčenje nepotrebnega normativizma pri urejanju družbenih odnosov itd.

Ustavne spremembe lahko razporedimo v tri sklope:

1. Spremembe na področju družbenoekonomskih odnosov.
2. Spremembe na področju političnega sistema socialističnega samopravljanja.
3. Spremembe na področju odnosov v federaciji.

**Amandmaji s področja družbenoekonomske ureditve**

S predlaganimi spremembami ustave na področju družbenoekonomskih odnosov naj bi se:

- zagotovilo dosledno uresničevanje temeljnih ustavnih rešitev o družbeni lastnini, zagotovila večja učinkovitost in samostojnost družbenih subjektov, da se uresniči večja odgovornost za upravljanje in uporabo družbenih sredstev, da postanejo delovni ljudje v OZD resnični upravljalci, s tem pa tudi ekonomsko odgovorni za sprejete rešitve ter da se zagotovi učinkovitejšo varstvo družbene lastnine (amandma IX)

- ustvarili pogoji za izpopolnjevanje sistema samoupravnega organiziranja združenega dela, da je tozd temeljna oblika združenega dela, da pa postaja delovna organizacija, kot samostojna in samoupravna organizacija, temeljni subjekt tržnega poslovanja. Z X. amandmajem se določajo tudi pogoji za enostavnejše ustanavljanje, delo in delovanje OZD na področju drobnega gospodarstva ter enotnost družbenoekonomskih odnosov v okviru velikih tehnoloških sistemov

- povečala odgovornost za uspešnejše delovanje enotnega jugoslovanskega trga ter odgovornost za družbeno in ekonomsko učinkovitejšo uporabo sredstev družbene reprodukcije (amandma XI)

- ustvarile širše možnosti za vlaganje sredstev tujih oseb v naše OZD (amandma XII)

- ustvarili pogoji za krepitev samoupravnega položaja družbenih dejavnosti, istočasno pa zagotovila racionalizacijo celotnega sistema samoupravnega interesnega organiziranja (amandma XIII)

- racionaliziral postopek planiranja, poudarila vloga OZD, oz. delavcev kot temeljnih subjektov planiranja in da se vzpostavijo skladnejši odnosi med trgov in planom (amandma XIV)

- zagotovil širši razvoj celotnega združništva in različne oblike združevanja in povezovanja osebnega z združenim delom (amandma XV)

- izboljšal družbenoekonomski položaj kmetov (amandma XVI)

- utrdilo, oz. bolj kot doslej uveljavilo osebno delo, kot nujna razvojna potreba in del celotnega družbenega dela (amandma XVII)

- z zakonom omogočilo povečanje zemljiškega maksimuma (amandma XVIII).

Razčlenitvi amandmajev s področja družbenoekonomskih odnosov daje mo večji poudarek, ker bodo prav te

spremembe v veliki meri vplivale na poslovanje organizacije združenega dela in na obnašanje poslovnih subjektov.

**Obrazložitev amandmajev s področja družbenopolitičnega sistema**

Spremembe, predlagane v teh amandmajih, ustvarjajo pogoje, da se:

- racionalizira odločanje v OZD o vprašanih, o katerih je obvezno osebno izjavljanje delavcev in da se okrepi vloga delavskega sveta, racionalizira izvolitev in odpoklic delegatov v skupščinah SIS (amandma XIX)

- ustrezneje določi vloga občine v družbeni reprodukciji (amandma XX)

- določi preventivno delovanje pravobranila samoupravljanja (amandma XXI)

- dogradi delegatski skupščinski sistem in v zvezi s tem tudi volilni sistem (amandma XXII)

- določijo skupni temelji sistema izobraževanja (amandma XXIV)

- zagotovi večja stopnja ustavnosti in zakonitosti (amandma XXIII).

**Obrazložitev amandmajev s področja odnosov v federaciji, pravic in dolžnosti federacije in organizacije federacije**

Spremembe predlagane v amandmajih s teh področjih, naj bi:

- ustvarile pogoje za doslednejše uresničevanje skupnih interesov narodov in narodnosti (amandma XXIV).

Dopolnjuje se 244. člen ustave in sicer s tem, da naj bi republike imele možnost določati skupne temelje za urejanje odnosov na posameznih področjih in v ta namen ustanavljati skupna telesa.

Amandma tudi določa, da dogovor zavezuje udeležence, ki so ga sklenili. Menimo, da je to in nasploh vsa taka določila, ki izražajo splošna pravna načela, nepotrebno, vsaj ne v tem delu. Vsak dogovor naj bi se sklepal le z namenom, da bi udeleženca zavezoval, sicer je brezpredmeten.

- razširjale temelje enotnega jugoslovanskega trga in zagotovile pogoje za večjo stabilnost in enotnost tega trga, zlasti pa odgovorno izvajanje davčnega sistema in davčne politike (amandma XXVI)

Po veljavni ustavi republike in avtonomni pokrajini sodelujejo na področju davčne politike in z medsebojnimi dogovori usklajujejo osnovne davčne politike in davčni sistem, če to zahteva zagotovitev enotnosti in stabilnosti jugoslovanskega trga (265. člen). To pa je po 2. točki cit. amandmaja predvideno za davčno politiko in davčni sistem, ki ju določajo v mejah

svojih pravic (skratka za republiške davke).

Taka ureditev je gotovo zelo sporna.

- določile družbeni plan Jugoslavije kot instrument skupne ekonomske politike in skupnih temeljev razvojne politike (amandma XXVII)

- dale ustavno podlago, da je poslovanje Narodne banke Jugoslavije in bank republik in pokrajin v skladu z njihovo naravo kot ustanovo enotnega monetarnega sistema (amandma XXVIII).

Ureja organizacijo in pristojnosti Narodne banke Jugoslavije in natančneje določeno odgovornost NBJ in daje novo pravico, da lahko daje skupščini SFRJ predloge s področja monetarnega, kreditnega in deviznega sistema oz. daje mnenje o predlogih, predlagatelji dajejo skupščini SFRJ. Ta amandma pa ne posega v pravico republik oz. avtonomnih pokrajin, da s svojimi ustavami in v skladu z njimi uredijo s svojimi zakoni po potrebi položaj narodnih bank, republik in narodnih bank avtonomnih pokrajin.

- ustvarile pogoje za enotno in učinkovito izvrševanje zveznih zakonov (amandma XXX).

- na dolgoročni podlagi zagotovili stabilnost financiranja JLA v okviru enotnega proračuna federacije (amandma XXXI)

- dograjevale pravice in dolžnosti federacije, kar omogoča, da se enotno urejajo določena vprašanja, za katera se je v sedanji praksi pokazalo, da mora biti njihovo delovanje v pristojnosti federacije (amandma XXXII)

- zagotovile močnejši vpliv združenega dela na odločanje v Skupščini SFRJ (amandma XXXIII)

Ta amandma ureja sestavo in pristojnosti Zveznega zbora. V skladu s krepostjo vloge združenega dela se predlaga, da bi se naj povečalo število delegatov iz združenega dela materialne proizvodnje v zveznem zboru na najmanj polovico. Delegete bi volili delovni ljudje in občani neposredno v delegatski enoti. V varianti je predvidena konferenca samoupravljalcev, ki se skliče o vprašanih posebnega pomena za delovanje enotnega jugoslovanskega trga, pri tem pa le-ta ni opredeljena, kaj sploh je. Menimo, da taka rešitev ni dobra oz. vsaj ni dovolj dodelana.

- zagotovile širši družbeni vpliv v postopku kandidiranja članov predsedstva SFRJ (amandma XXXIV).

Opomba: Obrazložitev amandmajev smo povzeli iz gradiva o ustavnih spremembah, objavljenih v Poroče-

valcu skupščine SR Slovenije, št. 2, z dne 16. 1. 1988.

Poudariti je potrebno, da so bile spremembe ustave nujne, da pa se v večini sredi, kjer so bile obravnavane, ugotavlja, da z njimi ne bo možno doseči ciljev, ki smo si jih zastavili ob predlogu za njihovo spremembo. Dejstvo je, da smo od ustavnih sprememb pričakovali več in da so deklarativne opredelitve in cilji pravilno zastavljeni, da pa njihova konkretizacija v nekaterih amandmajih pomeni namesto decentralizacije vedno večjo centralizacijo, poseganje države na temeljne produkcijske odnose, vedno več je administriranja itd.

Menimo pa, da nekatere ustavne spremembe vendarle predstavljajo pomemben korak dalje v razvoju proizvodnih sil in proizvodnih odnosov.

Še precej pa je takšnih amandmajev, ki bi zavrla ta razvoj, oz. postavili našo družbo v še težji gospodarski in družbenopolitični položaj.

Zato v nadaljevanju navajamo nekaj načelnih in konkretnih pripomb na posamezne amandmaje, za katere menimo, da niso sprejemljivi z vidika potrebe po krepitvi vloge združenega dela, pravic in odgovornosti, ki iz tega izhajajo, kot tudi vloge trga kot osnovnega mehanizma družbene reprodukcije.

#### **Načelne pripombe**

#### **PREKRATEK ROK ZA JAVNO RAZPRAVO O USTAVNIH AMANDMAJIH**

Glede na to, da gre pri spremembi ustave za najpomembnejše politične in ekonomske opredelitve nadaljnjega razvoja jugoslovanske družbe, oz. za temeljni akt na nivoju Jugoslavije, mu moramo posvetiti posebno pozornost. Zato je tudi upravičena zahteva Slovenije, da se javna razprava podaljša in da se vanjo vključijo vsi, ki lahko s svojimi konstruktivnimi pripombami vplivajo na kvalitetnejšo vsebino tega dokumenta. Podpiramo zahteve SRS, da se javna razprava podaljša in da se oblikujejo amandmaji v taki vsebini, ki bo sprejemljiva za vse jugoslovanske narode.

#### **REFERENDUM: DA ALI NE?**

Če bo javna razprava organizirana tako, da bo vanjo vključen ves delegatski sistem, potem bi moralo tudi pri glasovanju o amandmaju priti do izraza mnenje večine, oz. mnenje neposredne delegatske baze.

Menimo, da uvedba referenduma ni potrebna, pač pa je potrebno utrditi

vlogo delegatskega sistema. Poleg tega je potrebno soglasje vseh republik in pokrajin, da so amandmaji k ustavi sprejeti.

#### **ZBOR ZDRUŽENEGA DELA (V SKUPŠČINI SFRJ) – DA ALI NE?**

Popolnoma se pridružujemo stališčem Slovenije, ki odločno zavrača uvedbo zbora združenega dela v skupščini SFRJ. Vlogo in vpliv združenega dela moramo okrepiti prek delegatskega sistema v občinskih in republiških skupščinah, torej dosledneje v praksi izvajati dobro teoretično zastavljen delegatski sistem, ne pa uvajati dodatni zbor, ki naj bi reševal tisto, kar morata prek delegatskega sistema uresničevati oba že obstoječa zbora zvezne skupščine.

#### **Konkretna pripomba**

#### **Amandma IX**

##### **IZJEMNI DOHODEK**

Osnutek amandmajev določa novo kategorijo izjemnega dohodka. Gre za del dohodka, ki je rezultat dela v izjemno ugodnih pogojih (naravnih ali zaradi ugodnosti na trgu) in se usmerja za razvoj organizacije ali razširitev materialne osnove dela v občini ali republiki. Izjemni dohodek, ki pa ni rezultat večje produktivnosti dela, nove tehnologije, inovacije, ampak je rezultat monopolnega položaja ali ravnanja, se usmerja v proračun federacije.

S potrebo po opredelitvi in definiranju, oz. ugotavljanju izjemnega dohodka, se naša zakonodaja, pa tudi ekonomska praksa, srečuje že vrsto let. Pojavlja se ponovno vprašanje, kako narediti ločnico med »rednim« dohodkom in izjemnim odhodkom. Administriranje na področju politike cen, stalno spreminjajoči se pogoji gospodarjenja, pa tudi druge nestabilne družbenoekonomske razmere otežujejo, oz. povsem onemogočajo ugotavljanje izjemnega dohodka. S predlaganim razporejanjem izjemnega dohodka, za katerega pa ne vemo, kaj to je, gospodarstvo ne bo stimulirano za boljše poslovne rezultate.

#### **Amandma XV, XVI, XVII**

##### **ZEMLJIŠKI MAKSIMUM**

Glede zemljiškega maksimuma spremembe določajo, da se zemljiški maksimum določi z zveznim zakonom, ne more pa meriti manj kot 15 ha.

Če hočemo zagotoviti kvaliteten razvoj kmetijske dejavnosti, potem je kmetom potrebno prepustiti odločitev

o velikosti njegove kmetije, stimulirati pa jih je potrebno za čim večji hektarski donos.

#### **Amandma XXIII**

##### **IZOBRAŽEVANJE**

Na področju izobraževanja osnutek predlaga, da federacija z zveznim zakonom določa skupne temelje izobraževanja ob soglasju republiških skupščin. V alternativni pa je predlagano, da se skupni temelji izobraževanja določijo z dogovori republik in avtonomnih pokrajin in ne z zveznim zakonom. Ta rešitev je enaka sedanjemu stanju na tem področju.

Menimo, da je sprejemljivejša slednja rešitev, ker je potrebno upoštevati različno razvitost republik in pokrajin in glede na razvojne usmeritve sprejeti ustrezne izobraževalne sisteme. Odločno pa smo proti krepitvi centralizma na področju izobraževanja.

#### **Amandma XXXI**

##### **FINANCIRANJE JLA**

S spremembo ustave naj bi se zagotovila stabilnost in zanesljivost financiranja JLA v okviru enotnega proračuna federacije. Poleg že veljavnih virov financiranja naj bi z zveznim zakonom določili tudi davke iz dohodka TOZD in celo iz OD.

Rešitev je nesprejemljiva, ker menimo, da gospodarstvo v zaostrenih gospodarskih razmerah ne more zagotoviti dodatnih virov za financiranje JLA glede na to, da se zmanjšuje akumulacijska sposobnost gospodarstva in da gospodarstvo globalno ne more več zagotavljati niti enostavne reprodukcije. Menimo, da bi naš razvoj moral iti v smeri krepitve predvsem gospodarske moči, ker močno, stabilno in uspešno gospodarstvo pomeni tudi močno in stabilno JLA.

#### **Amandma XXXII**

##### **PRAVICE IN DOLŽNOSTI FEDERACIJE**

S spremembo ustave se širijo pravice, oz. pristojnosti federacije. S takim predlogom se ne moremo strinjati, če želimo okrepiti vlogo združenega dela in uveljaviti sistem tržnega gospodarstva. Podpiramo le takšne predloge in rešitve, ki bodo zagotavljale dolgoročni razvoj naše družbe na tržnih osnovah. Zato se zavzemamo za doslednejše uveljavljanje enotnega jugoslovanskega trga, za doslednejše uveljavljanje in izvajanje zveznih predpisov, za bolj učinkovito dogovarjanje republik in pokrajin.

Menimo, da niso ustrezne tiste rešitve, ki se zavzemajo za zmanjševanje odgovornosti republik in pokrajin za lasten in skupen razvoj, kakor tudi za zmanjševanje odločanja s soglasjem republik in pokrajin.

Navedene so nekatere pripombe in pomisleki na ključna področja, ki jih zajemajo amandmaji k ustavi.

Vsekakor pa podpiramo tiste amandmaje, ki opredeljujejo novosti na področju organiziranja združenega dela (vloga delovne organizacije), novosti na področju bančništva, novosti na področju samoupravnega odločanja in delovanja delegatskega sistema

ter na področju, ki opredeljuje temelje enotnega jugoslovanskega trga.

Vendar pa menimo, da se tudi pri teh amandmajih predlagatelj spušča v številčne podrobnosti, ki pa niso tako temeljnega značaja, da bi sodile v ustavo (npr. pristojnost DS - XIX. amandma, poslovanje bank - XI. amandma, ustanavljanje SIS - XXII. amandma itd.). Prepodrobna normativna regulacija že sama po sebi pomeni nestabilnost.

Takšna določila pa prihajajo tudi v nasprotju z razvojnimi procesi, pa tudi v nasprotje sami s seboj, ko se npr. sklicujejo na ekonomsko samostoj-

nost OZD ter na delovanje tržnih zakonitosti.

Nosilec javne razprave v naši delovni organizaciji je sindikat. Sredi aprila načrtujemo sejo samoupravnega političnega aktiva, ki bi opredelil stališče naše delovne organizacije do predlaganih amandmajev.

Zato pozivamo, da se po svoji strokovni in samoupravljalški oz. družbenopolitični dolžnosti poskušate vključiti v to javno razpravo in konstruktivno prispevati svoje predloge k oblikovanju stališč, oz. pripomb, ki bodo naš prispevek k kvalitetnejši vsebini ustavnih amandmajev.

Kadrovsko-spolni sektor

## SPREMEMBE ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU - SPREMEMBE ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

### Spremembe zakona o združenem delu

Zvezni zbor skupščine SFRJ je 17. decembra 1987 sprejel zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o združenem delu (v nadaljevanju: novela ZZD). Spremembe in dopolnitve smo pričakovali že nekaj let, ker smo v času izvajanja ZZD ugotavljali, da zakon vsebuje preveč programskih načel, da vključuje veliko ideoloških opredelitev, da je zaradi preobsežnega normiranja samostojnost gospodarskih subjektov močno omejena in da kljub deklariranemu samoupravljanju pravo predstavlja skrbništvo nad delavci. Zaradi preobsežnosti in nepreglednosti je bila otežkočena tudi njegova uporaba in razlaga.

#### IN KAJ PRINAŠA NOVELA ZZD?

Ob sprejemu novele je predlagatelj poudaril, da so v zakonu zajete samo najmanjše spremembe in dopolnitve, ki ne spreminjajo koncepcije zakona. V Sloveniji so še pred sprejemom zakona potekale obširne razprave o tem, ali sprejeti zakon v dveh delih, ali enim - po sprejemu ustavnih amandmajev. Predlagali smo, naj bi zakon spreminjali po spremembi ustave. Žal je prevladalo drugačno stališče, zato spremembe in dopolnitve ne prinašajo tistega, kar smo od njih pričakovali.

Temeljna dilema, ali hočemo sodobno blagovno-tržno gospodarstvo z ve-

liko svobodo subjektov, ali pa okosteno obliko z močnimi elementi centralizma odgovorne ekonomije in številnih predpisov na ravni federacije, je bila prisotna ves čas nastajanja sprememb in je prispevala k oblikovanju takšnih sprememb, ki so sedaj pred nami.

Tako na področju dohodkovnih odnosov novela v ničemer ne spreminja družbenoekonomske vsebine dohodka. Nespremenjena so določila poglavja Temeljne določbe in nespremenjena so tudi določila členov, ki opredeljujejo družbenoekonomsko vsebino dohodka in shemo razporejanja dohodka.

Več sprememb je na področju urejanja dohodkovnih razmerij, organiziranja združenega dela, povezovanju samostojnega osebnega dela v sistem samoupravnega združenega dela (obrt, zadružništvo) in odločanju delavcev.

#### IN KATERE BISTVENE NOVOSTI PRINAŠA ZAKON NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ?

Pri urejanju delovnih razmerij je potrebno upoštevati, da so bile norme v pretežni meri izoblikovane pod pritiskom številnih nezaposlenih v nekaterih federalnih enotah.

#### SKLENITEV DELOVNEGA RAZMERJA

- Delavci lahko v svojih samoupravnih splošnih aktih določijo za op ravlanje določenih del največ dve za-

poredni stopnji strokovne izobrazbe, prednost pri izbiri pa imajo kandidati z višjo stopnjo strokovne izobrazbe, če izpolnjujejo tudi druge razpisane pogoje.

- Novela podaljšuje uvajanje poskusnega dela od sedanjih največ treh mesecev, na največ šest mesecev.

#### POOBLASTILA POSLOVODNIH ORGANOV IN DELAVCEV S POSEBNIMI POOBLASTILI

Pooblastila poslovodnih organov in delavcev s posebnimi pooblastili so po novi ureditvi širša in zajemajo tudi odločanje o:

- začasni razporeditvi delavca k drugim delom
- delu, daljšem od polnega delovnega časa
- dovolitvi odsotnosti z dela
- izrekanju ukrepov za lažje kršitve delovnih obveznosti
- začasni odstranitvi delavca z dela ter
- dajanju mnenja o prispevku delavca k delu.

O izrečenem ukrepu za lažjo kršitev pa je tak delavec dolžan nemudoma obvestiti delavski svet.

#### ODGOVORNOST ZA IZVRŠEVANJE DELOVNIH OBVEZNOSTI

Novela uvaja dva nova primera hujših kršitev delovnih obveznosti, ki se lahko določijo v samoupravnem splošnem aktu:

- uporabo družbenih sredstev v nasprotju z njihovim namenom, družbe-

no in ekonomsko neracionalno ter neustrezno uporabo družbenih sredstev

– neuvedbo postopka za ugotavljanje kršitev delovne obveznosti.

Disciplinski ukrepi ostajajo sicer isti kot v dosednji zakonodaji, spreminja pa se njihov vrstni red (denarna kazen sledi javnemu opominu in ne razporeditvi na druga dela) in višina kazni.

Bistveno spremembo pa vsebuje določilo, ki ureja izrekanje ukrepa »prenehanje delovnega razmerja«.

To določilo podrobneje določa, v katerih primerih mora disciplinska komisija izreči ukrep prenehanja delovnega razmerja in ni dovoljena pogojna odložitve (npr.: neopravičeni izostanek z dela najmanj tri delovne dni oziroma s prekinitvami pet delovnih dni v dvanajstih mesecih).

Novost sedanje ureditve je tudi sestava disciplinske komisije, kjer je izpuščena določba o t. im. zunanjem članu disciplinske komisije in omogoča dela tudi v tričlanskem senatu.

#### PRENEHANJE DELOVNEGA RAZMERJA

K dosedanjim razlagam za prenehanje delovnega razmerja uvaja novela še tri dodatne primere:

– če je delovno razmerje sklenjeno v nasprotju z določili zakona oziroma samoupravnega splošnega akta

– če delavec na poskusnem delu ne doseže ustreznih rezultatov dela

– če delavec ni prihajal na delo zaporedoma sedem delovnih dni, o razlogih pa ni obvestil svoje organizacije združenega dela.

Delavcu preneha delovno razmerje tudi, če se ugotovi, da delavčevo delo ni več potrebno zaradi ekonomskih težav, v katere je zašla temeljna organizacija, delavec pa je tak položaj povzročil s svojim neodgovornim odnosom do dela.

Navedena nova ureditev omogoča bistveno lažje ukrepanje zoper »slabe delavce«.

Novela na novo in bistveno bolj rigorozno ureja tudi prenehanje delovnega razmerja po sili zakona delavcem in delavkam, ki izpolnijo pogoje za redno starostno pokojnino (40 let zavarovalne dobe – delavec), oziroma 35 let zavarovalne dobe – delavka, ali ko dopolni 65 let starosti – delavec, oziroma 60 let starosti – delavka in najmanj 15 let zavarovalne dobe.

To so le nekatere najpomembnejše spremembe, ki jih prinaša nova zakonodaja in bodo zanimale najširši krog delavcev.

#### IN KAKO JE Z UPORABO NOVELE ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU?

Takoj na začetku je potrebno povedati, da se lahko neposredno uporabljajo le tiste določbe, ki niso v neskladju z republiško zakonodajo in konkretizacija le-teh samoupravnih splošnih aktih ni potrebna.

Takih določb pa je v zakonu zelo malo. Pri vseh ostalih določbah pa bomo morali počakati na spremembo zakonodaje oz. uskladitev samoupravnih splošnih aktov.

Rok za uskladitev splošnih aktov je 18 mesecev, oz. najkasneje do 2. julija 1989.

Rok uskladitve je le navidezno dolg, ker je v tem času potrebna vrsta opravil, ki zajemajo spremembo republiške zakonodaje, izoblikovanje stališč o posameznih nejasnih določbah zakona, pa preverjanje primerne organiziranosti v delovnih organizacijah in drugo. Ko bo to delo v polnem teku, pa lahko pričakujemo nove spremembe, ki naj bi jih prinesla sedanja ustavna reforma in nove spremembe zakona o združenem delu, ki so že v pripravi.

Štefanija Kozmus

## STAVKOVNA PRAVILA - STAVKOVNA PRAVILA - STAVKOVNA PRAVILA - STAVKOVNA

### Kaj prinašajo stavkovna pravila?

#### UVOD

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je na osnovi določil ZZD in statuta Zveze sindikatov Slovenije, skladno s pravili organiziranja sindikatov, pripravil »Stavkovna pravila«.

Stavkovna pravila naj bi pomenila pravila obnašanja v primeru, ko se organizira stavka kot organizirana oblika izražanja interesov in zahtev delavcev. Vsebinski stavkovnih pravil so sredstva javnega obveščanja precej poročala, v celoti pa so bila objavljena tudi v Delavski enotnosti 22. januarja 1988. Zato v nadaljevanju podajamo samo nekatere pomembnejša pravila obnašanja, ki so opredeljena v stavkovnih pravilih, čeprav upamo in že-

limo, da jih v praksi ne bo treba nikoli uporabiti.

#### PRAVILA STAVKE

1. Nosilec stavkovne akcije v OZD je sindikat. Odgovoren je, da zagotavlja možnost za čim bolj demokratično in odprto izražanje interesov delavcev in njihovo oblikovanje v stavkovnem odboru.

2. Sindikat v OZD na zahtevo delavcev, ali na lastno pobudo, organizira stavko, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

– če so bile predhodno izkoriščene vse samoupravne možnosti in poti za reševanje zahtev in interesov delavcev

– če je bil sklican izreden zbor, vendar pa na njem sprejeti sklepi od zadolženih in odgovornih oseb ali organov niso bili realizirani

– če sindikat v OZD ugotovi, da so organi sindikata skladno s svojo vlogo in pristojnostjo dejansko sprejeli vse ukrepe in naredili vse za uveljavitev zahtev delavcev

– če gre za zahteve, skladne z družbenimi usmeritvami in če so usmerjene v odpravljanje slabosti pri uveljavljanju samoupravnih pravic delavcev, če gre za zahtevo delavcev, da se opredeli perspektiva razvoja in pogoji ustvarjanja dohodka OZD, če se ugotovijo nepravilnosti pri delitvi dohodka in OD in pri nagrajevanju po delu, če gre za zahteve po odpravi slabosti v poslovanju samoupravnih odnosov, informiranju in kadrovski politiki itd., skratka za vsa področja, ki so pomembna za obstoj in razvoj OZD, oz. osebni in družbeni standard delavcev.

3. Sindikat v OZD mora o svoji odločitvi, da bo organiziral stavko, takoj obvestiti občinski svet ZSS in repub-

liški odbor dejavnosti in še nekatere druge organe, ki jim posreduje oceno razmer v OZD - začetek, obseg in vzroke, ki so pripeljali do takšne odločitve.

O odločitvi, da bo organiziral stavko, mora sindikat obvestiti tudi samoupravne in poslovodne delavce v OZD. Le-ti pa morajo, glede na svoje pristojnosti in odgovornosti, takoj oceniti razmere in predlagati ukrepe in aktivnosti za reševanje zahtev delavcev in odpraviti vzroke, ki so pripeljali do nezadovoljstva delavcev.

4. Če delavci sami organizirajo stavko, imajo pravico in dolžnost ustanoviti strokovni odbor.

Stavkovni odbor sestavljajo predstavniki delavcev, ki stavkajo, predstavniki delavskega sveta in predstavniki sindikata.

5. Zoper delavce, ki sodelujejo v stavkovnem odboru, skladno z ZZD, ni možno začeti postopka za ugotavljanje njihove odgovornosti.

6. Naloge stavkovnega odbora so, da:

- zagotavlja, da imajo delavci možnost izraziti svoja mišljenja in zahteve
- obravnava in oblikuje zahteve delavcev, jih posreduje delavskemu svetu in drugim samoupravnim organom ter uveljavlja zahteve delavcev

- ocenjuje vzroke za stavko in najkasneje v desetih dneh oblikuje predloge in ukrepe za rešitev zahtev delavcev

- oblikuje predloge za ugotavljanje odgovornosti članov delavskega sveta in drugih organov ter posameznikov

- sproti obvešča delavce o poteku obravnave in sprejetih odločitvah samoupravnih organov.

7. Poslovodni organ in stavkovni odbor sta odgovorna za to, da v času stavke proizvodni proces teče nemoteno in da neprekinjeno potekajo vse tiste aktivnosti, katerih prekinitev bi povzročila motnje v dejavnostih, ki so pogoj za življenje in delo.

8. Niti samoupravni niti poslovodni organi ne morejo začeti postopka za ugotavljanje odgovornosti zoper delavce, ki so stavkali. Odgovornost zoper delavce se lahko ugotavlja le za tiste delavce, ki se po zagotovitvi samoupravnih in poslovodnih organov, da bodo razrešili njihove zahteve, ne vrnejo na delo, pod pogojem, da je večina delavcev po tem nadaljevala delo.

9. Delavski svet na osnovi predloga stavkovnega odbora ugotavlja odgovornost poslovodnega organa in strokovnih delavcev, če v dogovorjenem roku niso predložili programa ukrepov za odpravo vzrokov za stavko.

Na pobudo stavkovnega odbora pa je možno ugotavljati tudi odgovornost vodstva sindikata v OZD za vzroke stavke.

10. Delavski svet mora takoj obravnavati zahteve delavcev, oziroma o njih odločiti najkasneje v sedmih dneh po stavki, o poteku reševanja pa obveščati delavce. Če o zahtevah delavcev ne more odločati delavski svet, se lahko vključijo ustrezni organi družbenopolitične skupnosti, ustrezne samoupravne interesne skupnosti

in družbeni pravobranilec samoup-ravljajna.

11. Sindikat v OZD mora stališča o zahtevah delavcev, oblikovanih v stavkovnem odboru, posredovati delavskemu svetu.

12. Aktivno vlogo pri uveljavljanju zahtev delavcev ima tudi občinski svet ZSS. Njegova naloga je, da zavzame stališče do predlogov stavkovnega odbora, sproti pa ocenjuje politične razmere v OZD, obvešča predsedstvo RS ZSS itd.

13. Republiški odbor sindikata delavcev dejavnosti sodeluje in daje strokovno pomoč pri obravnavanju in razreševanju zahtev delavcev.

14. Sindikat v OZD pa z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v OZD, občinskimi in po potrebi republiškim sindikalnim svetom, pripravi oceno vzrokov za stavko in razmer v OZD ter sprejme stališča do vzrokov za stavko. Samoupravni organi in strokovno službo ter poslovodni organi pa jim morajo nuditi vso strokovno pomoč.

Predlog ukrepov za saniranje razmer pripravi poslovodni organ, sprejme pa ga delavski svet.

15. Predsedstvo RS ZSS spremlja uresničevanje stavkovnih pravil v praksi in jih na tej osnovi oz. podlagi dograjuje.

Povzetek stavkovnih  
pravil pripravila:  
Sonja Krašovec

## POROČAMO O ...

### Nova investicija v Medvodah

V naši temeljni organizaciji se zavedamo, da smo velik onesnaževalec okolja, saj v Soro spuščamo precej od-

plak. Prvi korak k zmanjševanju onesnaževanja je nova investicija: pranje nebeljene celuloze in s tem zajemane odpadnega sulfitega luga od 95 do skoraj 100 odstotkov.

Po izgradnji pralnice celuloze pa bo sledila izgradnja novega obrata za pinotan, ki bo v končni fazi predelal praktično celotno maso sulfite lužnice. Pinotan je lesno vezivo, ki je kot stranski proizvod uporaben v industriji močnih krmil, kemični, naftni industriji in v gradbeništvu. Letno bi ga izdelali približno 20 do 22 tisoč ton, kar je petkrat več kot do sedaj. S tem pa bi za nekajkrat zmanjšali količino odpadne vode pri proizvodnji celuloze, uporabnih surovin pa ne bi več spuščali v Soro, temveč bi jih predela-

li. Ta investicija je planirana za obdobje 1988-1990.

Nekaj več o izvajanju trenutne nove investicije (pranje nebeljene celuloze) pa je povedal vodja proizvodnje celuloze v naši tovarni - inž. Janez PETERNEL:

»Gre za rešitev problema zajetja odpadnega luga v proizvodnji celuloze v koncentrirani obliki (nad 12 %) kar tehnologija, ki se uporablja v naši tovarni ne omogoča. Zajetje odpadnega luga je pogoj za izgradnjo novega obrata za kemijsko predelavo luga, ki ga mora tovarna zgraditi zaradi ekoloških razlogov. Pralni stroj, ki ga je dobavila firma ANDRITZ iz Gradca je prva naprava te vrste v svetu in je bila dobavljena brezplačno v obliki začas-

nega uvoza, za čas trajanja, preizkušanja in optimiranja njenega delovanja.

V kolikor se v času trajanja poskusa izkaže, da naprava ustreza zahtevam naše tehnologije bomo napravo odkupili, v nasprotnem slučaju pa jo bomo vrnili proizvajalcu.

Ob koncu ne smemo pozabiti še na zunanje delovne organizacije, ki s svojimi uslugami pomagajo, da bo nova investicija čimprej začela z obratovanjem: EM Hidromontaža opravlja celotna montažna dela strojnega dela, Prva Iskra Barič montira 200 m<sup>3</sup> rezervoar iz nerjavečega jekla za odpadni lug, Tehnik pripravlja vsa gradbena dela in Andritz nadzoruje montažo in zagon stroja.

Tokrat so pri novi investiciji angažirani tudi strokovnjaki iz naše tovarne in sicer iz vzdrževanja in vodstva celuloze, kar se do sedaj ni dogajalo, saj smo za takšna dela vedno najemali zunanje sodelavce.

Cveta Robas

## Bodoči ekonomisti v Aeru

V sredini marca so v naši delovni organizaciji opravljali prakso študentje prvega letnika Visoke ekonomske komercialne šole.

Program obvezne prakse za študente je bil dokaj obsežen, saj so jih naši predstavniki seznanili z delovno organizacijo Aero in njenim razvojem, z organizacijsko in samoupravno shemo Aera. Predstavili so jim tudi tozdr Grafika in proizvodnjo tega našega tozda.

Seveda pa so študentom predstavili tudi delo družbenopolitičnih organi-

zacij in njihovo vlogo v Aeru in tudi pomen informiranja v združenem delu. Študentje so se seznanili tudi z delom poslovno informacijskega sektorja in z značilnostmi planiranja.

Za bodoče ekonomiste je zanimivo tudi finančno poslovanje in predstavili so jim organiziranost posebne finančne službe, finančno planiranje, računalniško podprto finančno informacijski sistem, s praktičnim prikazom na osebem računalniku.

In nazadnje so jim predstavili tudi organiziranost tozdr Trženje, njegovo delovno področje in politiko prodaje v zasnovi trženja.

In kaj so povedali študentje, ko sem jih povprašala, kakšen vtis so dobili o naši delovni organizaciji po opravljeni delovno-študijski praksi? Rekli so, sicer dokaj zadržano, da študij ne daje vedno dovolj dobre predstave o delu v delovnih organizacijah in da imajo sedaj malo več vpogleda v združeno delo. Pritrdili pa so, da je razkorak med teorijo in prakso precejšen. Omenili so tudi, da imamo v Aeru preveč režijskih delavcev, tako v proizvodnji kot v tozdr Trženje in DSSS. Povedali so mi, da so jim predstavniki Aera zatrдили, da bodo ta problem rešili s premeščanjem. Študentje pa so menili, da to ni vedno prava rešitev problema »režijskih delavcev«.

Rekli so tudi, da imajo vsi štipendije, večinoma kadrovske, in da so jih seznanili tudi s štipendiranjem v Aeru in jim ponudili predvsem štipendije za področje financ, kjer ostajajo nepodeljene. Pogovarjali smo se še o pripravištvu, zaposlovanju mladih in o študiju. Na koncu so omenili, da bi predstavniki Aera lahko realneje govorili o svojih (ne)uspehih, čeprav se jim zdi razumljivo, da predstavniki delovne organizacije hvalijo svoje uspehe. Ti pa so v naših gospodarskih razmerah že skoraj redkost!

Jasna Rode

## Razstava ročnih del



### V TOZDRU KEMIJA ŠEMPETER

V tozdr Kemija Šempeter so pred 8. marcem odprli razstavo ročnih del. Organizator te razstave je bila osnovna organizacija sindikata oziroma komisija za kulturo.

Letošnja razstava ročnih del je že peta po vrsti, prvič pa so jo pripravili leta 1982. Med zaposlenimi v tozdr Kemija Šempeter je za sodelovanje veliko zanimanja, kar pa dokazuje tudi veliko število izdelkov. Sejna soba našega tozdr v Šempetru je bila skoraj premajhna za vse razstavljene, ročno narejene izdelke.

Upamo lahko, da jih bo naslednje leto še več in da za razstavljanje ročnih del ne bo zmanjkalo zanimanja.

Uredništvo



Študentje VEKŠ na delovni praksi v Aeru



Razstava ročnih del, ob 8. marcu, v Aeru tozd Medvode

## V AERU TOZD MEDVODE

Že vrsto let vlada v naši tovarni kulturno mrtvilo. Mogoče so temu »kriva« okoliška kulturna društva, z bogato in raznovrstno ponudbo prireditelj skozi vse leto.

Vendar nam je za letošnji 8. marec – dan žena le uspelo pripraviti razstavo ročnih del. Na razstavi je sodelovalo precej naših sodelavk, ki so s svojimi izdelki prikazale s kom se ukvarjajo v svojem prostem času. Tudi delavci niso zaostajali, saj jih je kar nekaj prispevalo svoje izdelke.

Mogoče pa na razstavi le še nismo videli vsega lepega, kar bi lahko, če bi pritegnili k sodelovanju še več delavcev in delavk tovarne, mogoče tudi upokoјence.

Razstava je bila dobro obiskana, izrečenih je bilo tudi nekaj pohval.

Upajmo samo, da prva tovrstna razstava tudi ne bo zadnja in da nam bo v bodoče uspelo pripraviti še kaj podobnega na področju kulture v naši tovarni.

Cveta Robas

## S koledarjem se delovne organizacije zelo dobro predstavljajo

Že v prejšnji številki Našega Aera in tudi v Informacijah smo pisali o tem, da smo dobili najvišjo nagrado Grafoimpexa-Zlatega zmaja za naš letošnji koledar. Koledar je okras v prostoru, tako kot slika, umetniški izdelek, ki krasi prostor celo leto. Tisti, ki ceni umetniške in estetske izdelane stvari, bo cenil tudi koledar in delo, ki je bilo vloženo vanj, pravi Drago Vračun. O pomenu koledarjev za delovne organizacije, o izdelavi našega letošnjega koledarja in še o čem, povezanim s koledarjem, seveda, sem se pogovarjala s tovarišem Vračunom, direktorjem tozda Grafika.

Delovna organizacija Aero združuje v sebi kemijsko, grafično in papirno dejavnost in pri izdelavi le-teh se vsi ukvarjamo tudi »z neko vrsto estetike«. Koledar je tudi odsev našega dela in zato moramo imeti takšen koledar, ki bo imel reprezentativno funkcijo, usmerjeval bo estetske okuse in tudi izobraževal. Koledar je tudi najbolj popoln grafični izdelek, saj se v njem združujejo vse grafične tehnike in izraža znanje. Koledar je takšen grafični izdelek, ki lahko najbolj prikaže sposobnosti delovne organizacije, pravi Drago Vračun. Kupe denarja mečemo za neučinkovito in neestetsko ekonomsko propagando. Koledarje pa mnogi vidijo kot nepotrebno investicijo, vendar pa je koledar, če je izdelan estetsko in prvovrstno, zelo dobro in učinkovito ekonomsko-propagandno sredstvo.

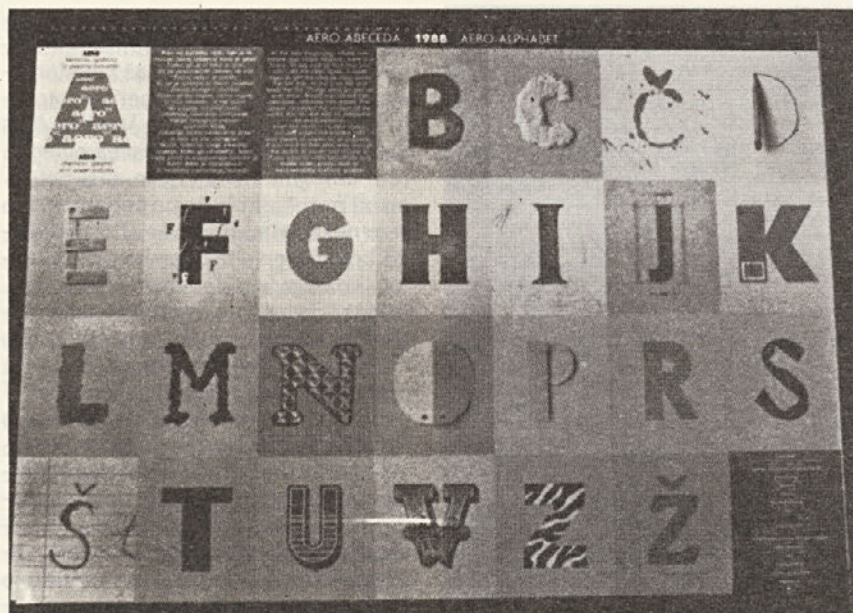
Morali bomo znati zelo dobro vnovčiti priznanja, ki smo jih dobili za naš

letošnji koledar. Na razglasitvi rezultatov letošnjega jugoslovanskega tekmovanja koledarjev, je naš koledar izstopal in se ni mogel primerjati z nobenim drugim, pravi Drago Vračun. Naš koledar so ocenjevali in si ga ogledali tudi mnogim dizajnerji in naši potencialni naročniki in že na podelitvi smo se z nekaterimi dogovarjali za izdelavo koledarjev – tako sedaj pripravljamo koledar za slovenske železarne. Denar, ki smo ga porabili za naš koledar, bomo nedvomno vnovčili preko naročil za koledarje drugih delovnih organizacij, meni Drago Vračun. V Jugoslaviji bi lahko imeli zelo veliko konkurenco pri izdelovanju koledarjev, saj so tudi druge delovne organizacije sposobne narediti dobre koledarje. Za izdelavo res dobrega koledarja pa je potrebno tudi tveganje – finančno in oblikovno – in Aero se je takšno tveganje do sedaj dobro obrestovalo. Naš koledar bo v aprilu ocenjevala revija za ekonomsko-propagandna vprašanja Media Marketing, v istem mesecu pa bomo naš koledar preizkusili še v mednarodni konkurenci. Šele tu pa se bo pokazala prava vrednost našega koledarja.

Izdelava letošnjega Aerovega stenskega koledarja je trajala približno 6 mesecev! Prvotna ideja je bila takšna, da bi naše dejavnosti predstavili na dvanajstih listih. Ponujene rešitve so bile vse dobre in na osnovi pregleda le-teh smo se odločili za petindvajsetlistni koledar, pravi Drago Vračun. Na koledarju je oblikovalec Radovan Jenko predstavil ves proizvodni program Aera. Za takšno predstavitev pa je bilo potrebno mnogo predmetov, ki so predstavljeni na koledarju, posebej izdelati in pripraviti. Tisti, ki ne poznajo dela oblikovalcev in kasneje fo-



Zlati zmaj Grafoimpexa za naš koledar



Nagrajen Aerov koledar

Jasna Rodé

## Delovanje samoupravnih organov, delegacij in družbenopolitičnih organizacij v DO Aero v mandatnem obdobju 1986–1988

V prvem trimesečju letošnjega leta je potekel dveletni mandat delegatom samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij ter polovica mandata delegatom v delegacijah ZZD in SIS.

Zato smo pripravili poročilo o delu teh organov in preteklem mandatnem obdobju z namenom, da ocenimo stanje, oz. uspešnost ali neuspešnost delovanja samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij ter da sprejmemo ukrepe za še boljše in učinkovitejše delo v prihodnje. To skupno poročilo je obravnaval tudi poslovni svet na seji 29. februarja 1988, ga ocenil kot ustreznega in podprl predlagane ukrepe.

Iz poročila povzemamo samo nekatere ugotovitve in program ukrepov.

I. Delovanje samoupravnih organov  
Vsaka temeljna organizacija in DSSS je izdelala svoje poročilo o delu samoupravnih organov in delegacij. Zaradi določene specifičnosti dela v posameznih tozidih in DSSS je bilo različno tudi delo samoupravnih or-

ganov in delegacij v posameznih sredinah. Vendar lahko ugotovimo določene skupne značilnosti, problematiko in težave, ki se pojavljajo v vseh delovnih okoljih in s katerimi so se srečevali delegati pri svojem delu.

Iz poročil o delu samoupravnih organov lahko ugotovimo:

Delo samoupravnih organov in tozidih in DSSS lahko kljub določenim težavam in pomanjkljivostim, ki so posledica objektivnih, pa tudi subjektivnih razlogov, ocenimo kot dobro, čeprav so razlike med posameznimi temeljnimi organizacijami.

Med uspešnejšimi lahko ocenimo delovanje:

1. *Delavskih svetov*, kjer se v glavnem niso srečevali s problemom neuspešnosti, vendar pa se je ob koncu mandata že čutil padec zainteresiranosti in aktivnosti delegatov.

Ugotavljamo, da je aktivnost delegatov večja tam, kjer delujejo samoupravne delovne skupine (v nadaljevanju SDS).

Velja splošna ocena, da večina SDS dela dobro; v nekaterih SDS v proizvodnih tozidih, pa tudi v tozidu Trženje, se čuti premalo njihove samoiniciative, pa tudi vodje, ki so po svojem položaju med drugim zadolženi za področje, vsaj v svoji sredini, ne igrata svoje vloge v celoti.

V večini poročil lahko preberemo, da so strokovne službe pripravljene sodelovati na sejah samoupravnih organov, pripravljajo ustrezno gradivo in na tem področju, razen redkih izjem, ni bilo problemov.

tografov, tudi ne znajo oceniti količine dela, ki je vložena v pripravo posnetkov. Ti pa so za delo grafikov osnova, saj so šele na tej stopnji izdelovanja koledarja vključujejo grafiki. Prav je, meni Drago Vračun, da omenimo tudi naše grafike, ki so s svojim delom precej pripomogli h kvaliteti koledarja. Delo grafikov, ki pogosto ostajajo anonimni, je zelo pomembno. Še tako dobra ideja ne bo zaživela tako, kot bi morala, če je ne bi kvalitetno realizirali prav grafiki.

Aero bo moral tudi v bodoče nameniti veliko pozornosti izdelovanju svojih koledarjev. Za delovno organizacijo je koledar zelo pomemben, saj se z njim lahko ustrezno predstavi in identificira, tako doma kot v tujini, je zaključil Drago Vračun.

Izredno pomembno je tudi, kako se v praksi izvaja uresničevanje sprejetih sklepov. Medtem, ko se večina sklepov uresničuje, pa v nekaterih tozidih ugotavljajo, da se pomembni sklepi ne uresničujejo.

2. Delo *disciplinske komisije* v posameznih tozidih različno ocenjujejo. Povsod se ugotavlja, da disciplinski postopki trajajo predolgo. V zaostrenih gospodarskih razmerah in zaradi potrebe po večji disciplini in odgovornosti pričakujemo, da se bo število postopkov še povečalo, s tem pa tudi večja odgovornost članov disciplinskih komisij za dosledno sprejemanje ukrepov.

3. Iz poročil iz posameznih tozidov in DSSS je razvidno, da *samoupravna delavska kontrola* (v nadaljevanju SDK) ni odigrala svoje nadzorne funkcije. Vzroki za to so predvsem v nedorčenosti zakonodaje, ponekod pa tudi premajhna usposobljenost delegatov za to zahtevno funkcijo.

*Izvršilni organi delavskega sveta*

4. Med najbolj aktivnimi so bile *komisije za delovna razmerja*, ki so v večini primerov dosledno izvajale zakonodajo na tem področju in dogovorjeno kadrovsko politiko.

5. Ugotavljamo, da *komisija za organizacijo in nagrajevanje* v tozidih in DSSS nima takšne vloge, kot je bila zamišljena v preteklosti. Njena vloga se je namreč bistveno zmanjšala z oblikovanjem ustreznega organa na ravni delovne organizacije. Zato so dane pobude, da se prouči smotrnost delovanja te komisije.

6. V tozdih so delovale tudi *inovacijske komisije*, ki so sicer tekoče obravnavale inovacijske predloge, vendar pa so ponekod pri realizaciji nastajale kasnitve.

Delovale so tudi *komisije za varstvo pri delu*, *komisije za odpis osnovnih sredstev* in *komisije za ugotavljanje materialne odgovornosti ter komite za SLO in DS*, ki so se sestajali po potrebi.

7. Vloga zborov delavcev se postopoma zmanjšuje. Z dobro organiziranimi SDS lahko dosežemo določeno racionalizacijo na področju samouprave, saj SDS kot delni zbori lahko skoraj v celoti prevzamejo njihovo vlogo.

II. Samoupravni organi na ravni DO:

1. V mandatnem obdobju 1986–1988 je *delavski svet DO* obravnaval vsa pomembna vprašanja poslovanja delovne organizacije. Z udeležbo delegatov, kot tudi z njihovo aktivnostjo, pa ne moremo biti povsem zadovoljni. Glede na zahteve, ki se pojavljajo pred tem organom s spremembo zakonodaje, pa bo potrebno zagotoviti večjo usposobljenost delegatov, da bodo kos nalogam, ki jih čakajo v naslednjem mandatu.

2. Odbor za kadre in družbeni standard

Razprave so bile konstruktivne, strokovna gradiva so bila ustrezno pripravljena, člani odbora so tvorno sodelovali pri oblikovanju predlogov. Njegovo delo lahko ocenimo kot uspešno.

3. Odbor za organizacijo in sistem delitve OD

Že v letu 1986 se je odbor srečeval z vrsto težav pri izvajanju politike na področju organizacije in nagrajevanja, ker v posameznih tozdih niso izpolnjevali dogovorjenih smernic kadrovske politike in sistem nagrajevanja.

V drugi polovici leta 1987 je uspelo organizirati delo odbora tako, da ob aktivnem sodelovanju članov odbora in strokovnih služb poskušajo dosledno izvajati dogovorjeno politiko nagrajevanja in organizacije.

4. *Časopisni svet*, *komisija za odlikovanja*, *Komite za SLO in DS* in *komisija SDK DO* so delovali po potrebi. Seje so bile v glavnem sklepčne, člani so tvorno sodelovali v razpravah. Strokovne službe so pripravljale ustrezna gradiva.

#### PROGRAM UKREPOV:

1. V letu 1988 je potrebno zagotoviti izobraževanje samoupravnih organov, DPO in delegatov v različnih delegacijah, z namenom njihove strokovne in samoupravljalске usposobljenosti. Posebno pomembno je izobraževanje delegatov v času, ko so

sprejete spremembe ZZD in v fazi ustavnih sprememb, ko samoupravni organi, delegacije in DPO dobivajo večjo in odgovornejšo vlogo.

Nosilec naloge: kadrovsko-socialna služba

Rok: do konca leta 1988.

2. Krepiti in razvijati delovanje SDS. Ta oblika informiranja se je v določenih sredinah v Aeru že uveljavila, zato je potrebno, da predvsem tam, kjer SDS še niso zaživele, vodje organizacijskih enot, predvsem pa vodstvo temeljne organizacije pomaga pri pridobivanju informacij in tolmačenju ter oblikovanju stališč. Posebno pozornost je potrebno posvetiti tistim SDS, kjer je njihovo delo oteženo zaradi narave dela (izmensko delo, posebno pa uvedba štiriizmenskega dela v AC).

Nosilci naloge: vodje obračunskih enot in direktorji tozdov, DSSS

Rok: stalna naloga.

3. Čeprav v večini poročil ugotavljamo, da je bilo sodelovanje strokovnih služb dobro, tako pri pripravi gradiva, kot tudi pri strokovnem tolmačenju, pa se zavedamo, da moramo v bodoče temu posvetiti še več pozornosti in dosledno zahtevati, da bodo gradiva kratka, jedrnata, kjer je potrebno tudi finančno ovrednotena, z oblikovanimi predlogi sklepov.

Nosilci naloge: strokovne službe

Rok: stalna naloga.

4. Dosledno slediti in spremljati verifikacijo samoupravnih aktov, izvajati nadzorno funkcijo v smislu uresničevanja sprejetih sklepov.

Nosilci naloge: direktorji tozdov, DSSS, vodstvo DO

Rok: stalna naloga.

5. Pri nalogah, ki bistveno posegajo v poslovanje tozdov, DSSS in DO kot celote in ki vplivajo na naš nadaljnji razvoj, mora biti tesno sodelovanje poslovodne strukture, samoupravnih organov in DPO, z namenom voditi enotno in skupno dogovorjeno politiko. Okrepiti vlogo samoupravno-političnega aktiva (SPA).

Nosilci naloge: vodstvo DO in tozdov v sodelovanju z DPO in samoupravnimi organi.

Rok: po potrebi.

6. Pri pripravi aktov in vsebinskih sprememb, ki posegajo v delavčev osebnostni in družbeni standard je tudi v bodoče potrebna aktivna vloga vodstva DO, tozdov in DSSS.

Nosilci naloge: direktorji tozdov in DSSS, vodstvo DO

Rok: stalna naloga.

7. Za učinkovitejše delo samoupravnih delavske kontrole je potrebno pripraviti okvirne smernice za delo vnaprej, tako da ne bi bila učinkovi-

tost SDK odvisna le od predlogov in pobud delavcev oz. strokovnih služb.

Nosilci naloge: vodje splošnih poslov

Rok: do konca marca 1988.

8. Strokovnim službam, ki so zadolžene za delo v samoupravnih organov, DPO in delegatskega sistema (referenti za splošne posle, tajnik samoupravnih organov in tajnik DO), omogočiti stalne oblike izobraževanja in izpopolnjevanja za učinkovitejše opravljanje njihovega zahtevnega dela.

Nosilec naloge: kadrovsko-socialna služba

Rok: do konca leta 1988.

9. Razmisliti o umestnosti organiziranja teh strokovnih služb na ravni delovne organizacije, kjer bi bilo možno doseči boljše časovno in vsebinsko koordinacijo dela, večjo racionalizacijo, pa tudi kvaliteto dela. Z novo organiziranostjo v Aeru se nakazujejo možnosti v tej smeri.

Nosilec naloge: projektni team za reorganizacijo Aera

Rok: po terminskem planu.

#### II. Delovanje delegatskega sistema

Delegatski sistem v naši delovni organizaciji je le del celotnega delegatskega sistema in je obremenjen z enakimi problemi kot v drugih okoljih. Problemi so znani in se kažejo v pretiranem normativizmu, reševanju zadev mimo delegatskih poti, nezadostni kontroli izvrševanja sklepov, ki so tudi preštevilni, kar vse zbujajo občutek nemoči in nezaupanja in vodi v nezainteresiranost delegatov.

1. *Delegacije ZZD* so v vseh tozdih in DSSS sicer delovale, kot najbolj prizadevno pa lahko izpostavimo DSSS, saj je ta delegacija nosilec razprav tudi na konferenci delegacij. V posameznih tozdih se je že v letu 1987 začel pojavljati problem nesklepčnosti, pa tudi posebne aktivnosti delegatov ni več čutili. Učinkovitost dela je v precejšnji meri odvisna od pripravljenosti delegatov za delo, pa tudi od predsednika delegacije.

Navzven pa je še vedno delegacija Aera med najbolj aktivnimi v celjski regiji.

#### 2. Delegacija SIS

Leta 1982 smo zaradi racionalizacije dela v celjskem delu Aera ukinili delegacije po tozdih in se odločili za skupne delegacije. Vendar se žal, ponovno srečujemo z velikimi problemi pri njihovem delu. Gre za problem sklepnosti, ustreznosti strokovne usposobljenosti delegatov, strokovne priprave gradiva itd. Zato se delegati skoraj ne vključujejo v razpravo in oblikovanje pripomb.

Predlogi za uspešnejše delo delegacij:

1. Vsi ali vsaj večina delegatov se mora angažirati pri delu delegacije.

2. Delitev dela med delegati mora biti takšna, da si med seboj porazdelijo tematiko, oz. vsebino posameznih točk dnevnega reda, ki jim glede na njihovo strokovnost in zainteresiranost najbolj ustreza.

3. Pomembnejše točke dnevnih redov sej delegacij bi morale biti tudi predmet obravnav na samoupravnih organih (npr. – delavski svet), zato se morajo v bodoče bolj povezati s samoupravnimi organi.

4. Še okrepiti sodelovanje in pridobivanje mnenj strokovnih služb, ki lahko bistveno pripomorejo k izobraževanju in informiranju delegatov.

5. Še nadalje sodelovati z vodstvom DO pri pridobivanju mišljenj in sugestij, ki bodo delegatom pomagale pri oblikovanju stališč na konferenci delegacij in v skupnih delegacijah.

6. S svojimi izkušnjami lahko veliko prispevajo tudi delegati, ki nadaljujejo delo v tem mandatnem obdobju. Za uspešno delo delegacij pa je potrebno zagotoviti tudi določeno kontinuiteto delegatov.

7. Dosledneje izvajati že dogovorjeno metodo delo, ko so posamezne strokovne službe, oz. delavci zadolženi za strokovno pripravo gradiva in stališč glede posameznih tem, ki so predmet obravnav na delegacijah.

8. Pogostejše seznanjati delavce o delu delegacij, o tematiki, ki jo obravnavajo, v naših sredstvih obveščanja (Naš Aero, Informacije).

### III. Delovanje družbenopolitičnih organizacij

Ker so poročila o svojem delu v preteklem mandatnem obdobju obravnavale vse DPO po tozdihi in v DSSS, v nadaljevanju podajamo le splošne ugotovitve in značilnosti, predvsem pa problematiko, ki se je pri delu DPO pojavljala in vplivala na to, da delo DPO v preteklem mandatu ni bilo tako uspešno kot bi sicer lahko bilo in moralo biti.

1. Delovanje konference ZK DO, njenega predsedstva in osnovnih organizacij ZK TOZD in DSSS.

Tako kot v širši družbeni skupnosti, se tudi v naši DO, oz. OO ZK srečujemo s problematiko vse številnejših samovoljnih izstopov iz ZK (posebno v tozdu Medvode), nesklepčnimi sejami OO ZK, premalo vsebinskimi sejami, le redkimi sprejemi v članstvo ZK (v preteklih dveh letih je v članstvo ZK vstopil le en član – OO ZK v tozdu Grafika).

Med najaktivnejšimi OO ZK v DO Aero je bila v preteklih dveh letih OO ZK DSSS, če aktivnost ocenjujemo po številu sej.

Vendar pa pogostost sestajanja na sejah sekretariata in OO ZK še ni dalo

prave vsebine dela OO ZK, kar so na sejah ugotavljali tudi sami člani.

Nesporno je dejstvo, da so se člani ostalih OO ZK zelo poredko sestajali, vsebina sej ni bila takšna, da bi aktivirala in pritegnila zanimanje večjega števila članov. Zato z delom OO ZK v preteklem mandatnem obdobju ne moremo biti zadovoljni.

Konferenca ZK DO in njeno predsedstvo sta v zadnjem letu dni glavni aktivnosti namenila pripravam na 1. sejo konference in izvedbi volilno-programskih sej OO ZK v tozdihi in DSSS. Priprave na 1. sejo konference, z osnovno temo razprave o možnostih nadaljnjega skladnega razvoja DO Aero, so trajale skoraj leto dni (delovna skupina se je sestala kar dvanajstkrat), velike težave pa so bile prisotne tudi pri vsebinskih pripravah volilno-programskih sej OO ZK v tozdihi in DSSS (zlasti pri oblikovanju predlogov za prevzem funkcij sekretarjev).

2. Za razliko od delovanja komunistov v DO, se lahko pri delovanju *predsedstva konference in izvršnih odborov OO ZS v tozdihi in DSSS pohvalimo*. Če ocenjujemo sklepčnosti sej, lahko ugotovimo, da se s tem problemom doslej v sindikatu niso srečevali, da je vsebina tem, ki so jih obravnavali, zelo življenjska, oz. takšna, ki k sodelovanju in razpravi pritegne vse člane, ki na skoraj vsaki seji opozarjajo na probleme iz svojih delovnih okolij.

Sindikalno delovanje je bilo v preteklosti resnično v največji meri namenjeno zagotavljanju standarda delavcev (v neposredni obliki raznih ugodnejših nakupov, regresiranja cen letovanja, razne oblike preventivnega zdravljenja delavcev, financiranje šole v naravi za otroke naših delavcev, denarne pomoči delavcem, itd.).

3. Kot najbolj kritično je potrebno oceniti *delovanje mladih v DO Aero*. Kot izjema, za katero takšna ocena ne velja, je potrebno izpostaviti le delovanje OO ZSMS v tozdu Kemija Celje, pri čemer pa je veliko zaslug za takšno aktivnost pripisati mentorici OO ZSMS.

V ostalih tozdihi in DSSS je delovanje predsedstev izredno slabo, posledično temu pa je premalo dejaven tudi koordinacijski svet OO ZSMS DO Aero.

V osnovi ostaja problem že v pogosti nesklepčnosti sej predsedstev, kar pa se nadaljuje z neuspehi za organiziranje kakršnihkoli akcij. V teku so priprave za izvolitev novih vodstev OO ZSMS in ob tem pričakujemo, da se bo z novimi ljudmi in njihovimi idejami stanje izboljšalo.

Čeprav na stanje, kakršno je na področju delovanja DPO, v precejšnji meri vplivajo gospodarske razmere v družbi, pa ocenjujemo, da tudi v Aero

upada interes za delovanje delavcev v DPO.

Zato bo potrebno obogatiti predvsem vsebino sej OO ZK in OO ZSMS, vključiti tudi teme o najbolj aktualnih vprašanjih današnjega časa v Aero, kot tudi širše v družbenem prostoru, vključiti zunanje predavatelje. Le z izboljšanjem kvalitete dela bomo lahko pritegnili več mladih tako v OO ZK, kot tudi v njihovo lastno organizacijo.

Čeprav je tudi v prihodnje delovanje samopravnih organov in DPO v določeni meri odvisno od zunanjih dejavnikov (zaostrene gospodarske razmere, interventni ukrepi, hitro spreminjajoči se pogoji gospodarjenja, hitro spreminjajoči se predpisi), pa je vendarle treba poudariti, da je uspešnost delovanja samopravnih in družbenopolitičnih organizacij v naši delovni organizaciji v pretežni meri odvisna od nas samih, od naše pripravljenosti sodelovati kot samoupravljalci, kot strokovne službe, oz. strokovni delavci, kot tudi poslovodni organi, ki lahko s svojim znanjem in vplivom prispevajo k učinkovitejšemu delu teh organov.

Izreden poudarek daje vlogi samopravnih organov tudi sprememba zakonodaje (sprememba ZZD, Ustavni amandmaji itd.). Zato je pred nami velika naloga in obveznost, da kot delegati, kot strokovni delavci in kot najodgovornejši delavci v tozdihi, oz. DO, prispevamo vsak svoj delež k večji kvaliteti, predvsem pa večji vlogi in vplivu samopravnih organov in DPO na odločitve, ki bodo krojile naš jutrišnji dan, za katerega pa vsi želimo, da bi bil še lepši, boljši, uspešnejši. Z uresničevanjem predlaganih ukrepov bi to lahko dosegli. Zato mora biti naša skupna naloga, da vse naše strateške, pa tudi nekoliko kratkoročnejše odločitve, sprejemamo na osnovi enotnih in usklajenih stališč in mnenj samopravnih organov, DPO, strokovnih služb in predvsem vodstev temeljnih organizacij, DSSS in DO.

Kadrovsko-spolni sektor



# Plan izobraževanja in nagrade Aera

V Informacijah smo objavili plan izobraževanja za leto 1988. Kot ste lahko prebrali, plan izobraževanja vsebuje razpis kadrovskih štipendij in razpis študija ob delu za šolsko leto 1988/89, plan pripravnikov, ki se bodo zaposlili v letu 1988, število učencev na proizvodnem delu, obvezni praksi in počitniškem delu, Nagrade Aera in oblike funkcionalnega izobraževanja.

V Našem Aeru pa vam predstavljamo razpis raziskovalnih nalog za nagrade Aera, ki so v letošnjem planu izobraževanja novost, in so namenjene rednim študentom in učencem in vsem, ki se izobražujejo ob delu.

## NAGRADE AERA

Pred nami so naslovi raziskovalnih nalog, s katerimi bodo lahko študentje in učenci, ki se izobražujejo redno, ob delu ali iz dela, sodelovali v letošnjem razpisu za NAGRADE AERA.

Prav gotovo poznate novo nalogo Kadrovske-spolnega sektorja, vendar bi vam vseeno želeli predstaviti potek aktivnosti, ki smo jih vodili do te faze, ko bomo naslove objavili v sredstvih javnega obveščanja.

Z vsakoletnim razpisovanjem nagrad Aera želim spodbujati študente in učence k različnim oblikam ustvarjalnega in raziskovalnega dela in si tako pridobivati ustrezne strokovne kadre ter istočasno popularizirati našo delovno organizacijo.

V času od novembra 1987 do januarja 1988 smo izpeljali samoupravni postopek za sprejem Pravilnika o nagradah Aera in to na delavskih svetih v vseh naših tozidih in DSSS.

9. februarja 1988 so pravilnik potrdili tudi člani delavskega sveta DO. V Pravilniku o nagradah Aera smo opredelili namen nagrad, področja, za katera bomo naloge razpisovali, razpisne pogoje, kriterije za ocenjevanje nalog, vlogo mentorjev in ocenjevalnih komisij, višino nagrad ter še posebej vlogo Razvojnega sveta, ki usklajuje aktivnosti v zvezi z nagradami. Naloge Razvojnega sveta so:

- izbor tem, ki ustrezajo razvojnim usmeritvam oziroma aktualni problematiki

- imenovanje mentorjev, recenzentov in ocenjevalnih komisij

- potrditev razvrstitve nalog za posamezno področje

- določitev višine nagrade

- razglasitev rezultatov razpisa.

Vzporedno s potekom samoupravnega verifikacije pravilnika smo naše aktivnosti predstavili tudi članom Razvojnega in Poslovnega sveta in

preko kolegijev v tozidih in DSSS ter posameznih strokovnih služb zbirali naslove raziskovalnih nalog. Naleteli smo na zadovoljiv odziv, saj smo zbrali preko 60 naslovov nalog iz različnih področij in pri tem moramo poudariti, da so se med prvimi in v največjem številu odzvale strokovne službe iz tozda Medvode in tozda Kemija Šempeter.

Na osnovi sklepa Razvojnega sveta smo v krogu dveh ožjih strokovnih skupin (za tehnično in družboslovno področje) določili prioriteto tem za letošnji razpis in pri tem upoštevali razvojne usmeritve, oziroma aktualno problematiko, pa tudi dejstvo, da bo ob ustreznem odzivu kandidatov potrebno zagotoviti mentorstvo in možnosti eksperimentiranja.

Tako smo dosegli končno število 30 tem, ki pokrivajo vsa naša glavna strokovna področja, od kemije, grafike in papirništva, preko strojništva, elektrotehnike in varovanja okolja do družboslovnih ved. Nekatere ustrezajo zahtevnosti srednješolskega nivoja, druge so primerne za višješolski ali visokošolski nivo. Razpis bomo objavili tudi v DELU in MLADINI ter na og-

lasnih deskah srednjih šol celjske regije in visokih šol in fakultet v Sloveniji. Nagrade so privlačne, zato pričakujemo primeren odziv kandidatov.

Želeli bi izkoristiti priložnost in se zahvaliti vsem strokovnim službam in posameznikom, ki so sodelovali z nami pri oblikovanju pravilnika, zbiranju in selekcijiranju tem, še posebej službi za raziskavo tržišča in ekonomsko propagando, ki nam je omogočila dostojno predstavitev v dnevnem časopisju in službi oblikovanja, kjer so oblikovali razpis in plakat, prav tako tovarišici Podgornikovi, ki se je aktivno vključevala v vse faze, od prvotnih idej do oblikovanega razpisa.

Naše aktivnosti z objavo razpisa seveda niso zaključene, saj nas čaka ob ustreznem odzivu še dovolj dela s spremljanjem kandidatov in koordiniranjem njihovega dela z ostalimi strokovnimi službami.

O poteku teh aktivnosti vas bomo še obveščali, za zdaj pa vam predstavljamo razpis v obliki, ki bi izšla tudi v drugih sredstvih javnega obveščanja.

Jožica Cokan

## ŠTUDENTJE IN DIJAKI

*Ali zaključujete šolanje in razmišljate o naslovu magistrske, diplomske ali druge naloge?*

*Vas zanima raziskovalno in ustvarjalno delo?*

*Želite svoja znanja preizkusiti v praksi in jih uveljaviti v perspektivnem okolju naše delovne organizacije?*

RAZVOJNI SVET DO AERO objavlja skladno s Pravilnikom o nagradah Aera

## RAZPIS TEM ZA NAGRADE AERA ZA LETO 1988

### Področja in teme:

#### I. KEMIJA

##### 1. Za srednje šole

- Voskovni premazi za tehnične namene, prehrabeno industrijo ipd.

- Časovno spremljanje poteka sinteze s pomočjo tankoslojne kromatografije

- Študija uporabnosti tankoplastne kromatografije za ločitev produktov sinteze

##### 2. Za višje in visoke šole

- Uporaba kavčukov nizkih plastičnosti v proizvodnji samolepilnih trakov

- Padanje adsorpcijske sposobnosti aktivnega oglja v odvisnosti od časa (število desorpcij, vpliv toksičnih komponent)

- Vpliv metode merjenja z UV žarki na uporabnost proizvoda in izdelava metod prognoziranja obnašanja različnih trakov v daljšem obdobju uporabe

- Barve in barvna metrika (poudarek na izdelavi šolskih barv in barv za prosti čas)

- Identifikacija parametrov za emuliranje v sistemu O/W (olje/voda)

- Karakterizacija procesa zamreževanja vinilnih polimerov

- Določanje koncentracije leuko barvil, možnost določanja koncentracije leuko barvil v oljem barvilu, kromatografska ločitev - določitev optimalne stacionarne in mobilne faze, kromatografsko določanje nanosov

- Merjenje beline papirja z različnimi aparati in izbor najoptimalnejšega aparata

#### II. GRAFIKA

##### 1. Za višje in visoke šole

- Vpliv mikroklimatskih pogojev na dimenzionalno stabilnost papirja

(ureditev pogojev skladiščenja transporta in predelave papirja)

- Računalniško niansiranje barv

### III. PAPIRNIŠTVO

#### 1. Za višje in visoke šole

- Uvajanje novih metod za ovrednotenje reaktivnih materialov na CF papir

- Vpliv retencije na situ papirnega stroja na kvaliteto papirja

- Vpliv poroznosti in klejenja na kvaliteto CB papirja

### IV. STROJNIŠTVO

#### 1. Za višje in visoke šole

- Kontrola kakovosti strojnih delov

### V. ELEKTROTEHNIKA

#### 1. Za višje in visoke šole

- Analiza krmilno - regulacijskega sistema premaznega stroja AC

- Možnost eksplozije mešanice bencin - zrak, toluen - zrak zaradi delovanja statične elektrike

### VI. VARSTVO OKOLJA

#### 1. Za višje in visoke šole

- Čiščenje odpadnih voda onesnaženih z mikrokapsularno emulzijo - faza obarjanja in ločevanja

- Organizirano uničevanje nevarnih odpadnih snovi kot prispevek k varstvu okolja

- Vpliv ekoloških pogojev in obremenitev pri delu na bolniški stalež in nastajanje invalidnosti

### VII. DRUŽBOSLOVNE VEDE

#### 1. Za srednje šole

- Posnetek stanja obstoječega poslovnega korespondiranja v organizacijski enoti in predlog izboljšav

- Opis prodajnega procesa od naročila do odpreme gotovih izdelkov

- Analiza uspešnosti prodaje določenega izdelka v izbranem obdobju

#### 2. Za višje in visoke šole

- Motivacija za inovativno dejavnost

- Nematerialna stimulacija delavcev

- Informacijski sistem za obrat družbene prehrane in njegova vključitev v celotni informacijski sistem

- Analiza organiziranosti mreže trgovskih zastopnikov in vpliva organiziranosti na rezultate prodaje

- Marketinški koncept upravljanja in vodenja poslovnega procesa.

#### Pogoji

V razpisu za nagrade Aera lahko sodelujejo učenci srednjih šol in študenti višjih in visokih šol, ki se izobražujejo redno, ob delu ali iz dela. Sodelujejo lahko posamezniki ali skupine, pogoj je le, da obdelajo eno od razpisanih tem.

O izbrani temi nas obvestite do 15. aprila 1988 na naslov: Aero Celje, Kadrovsko-socialna služba, Kocanova 4, Celje (tel.: 24-011), kjer boste dobili tudi vse dodatne informacije.

Rok za izdelavo nalog je 15. oktober 1988.

Razpis bo objavljen tudi na oglasnih deskah srednjih šol celjske regije, visokih šol in fakultet v Sloveniji.

Ivan Ribnikar, dr. Ivan Turk in mag. Andrej Cetinski zelo nazorno (kar pa sicer za nas ni bilo nič novega) orisali kompliciranost in neučinkovitost našega financiranja. Ko so predavatelji govorili o ekonomskih, finančnih kategorijah, so vsi po vrsti uporabljali izrazoslovje, ki ga sicer pri nas še nedavno tega nismo bili preveč vajeni.

Podjetje, podjetnost, kapital, profit, dividende, vse to je predstavljalo simbol neke uspešnosti. Kot čudni in protislovni kategoriji pa sta bili pogosto omenjeni družbena lastnina in dohodek.

O naši praksi tako ni bilo izrečenih spodbudnih besed. Govorniki so se delili morda le na tiste, ki v prihodnosti vidijo možnosti za izboljšanje trenutnega stanja in tiste, ki so tudi v tem pogledu črnogledi.

Sicer pa sem imel vtis, da je tudi med nami, poslušalci, vladala nekakšna zmedenost. Sprašujem se res, kam vodijo te razlike, pri nas med znanostjo, politiko in gospodarstvom, pa med razvitim severom in nerazvitim jugom. Ali možne spremembe vodijo naprej in nazaj, ali je morda res, da je tisto, kar vodi nazaj, pravzaprav naprej, ali pa gremo naprej in s tem še bolj nazaj? Ta vprašanja so besedna igra, toda na njih odgovoriti ni lahko.

Kot eno od možnih vizij naj predstavim besed dr. Bogomira Kovača z Ekonomske fakultete v Ljubljani, ko govori o rekapitalizaciji socializma:

»Trg kapitala je pravzaprav izhodišče učinkovitega delovanja socialističnega samoupravnega sistema, ne gre samo za trg denarnega kapitala, temveč tudi investicijskega kapitala, kar pomeni, da obrestna mera določa cirkulacijo kapitala. V naši ekonomski teoriji že precej časa obstaja ideja o določeni akumulacijski stopnji, ki sicer priznava ceno kapitalu, toda ne kot tržno ceno, temveč kot eksterno velikost, ki potem vpliva na namensko razdelitev dohodka in posredno seveda tudi na primarno razdelitev. To je običajno modifikacija predloga o prisilnem varčevanju in samofinanciranju s pomočjo določene »cene kapitala«, ki bi opredeljevala globalni nivo investicij in hkrati zadržala samostojnost samoupravnih podjetij z lastnimi motivi in ciljnimi funkcijami poslovanja. Obresti kot cena družbenega kapitala v tem smislu niso prava cena produkcijskega faktorja, temveč so predvsem sredstvo razdelitve, ki je prilagojeno globalnim potrebam družbene reprodukcije. Za ob rešitvi je značilno, da sicer lahko delno prispevata k učinkovitejšemu gospodarskemu sistemu, hkrati pa z njima samo sankcioniramo pomanjkljivo motiviranost in tudi možnost združevanja in mobilnosti akumulacije, ki bi jo omo-

## »Come back« stara Ljubljana

Gospodarska zbornica Slovenije in Ekonomska fakulteta sta se kot naši pomembni instituciji ponovno odločili organizirati nekoč že stalno obliko izobraževanja finančnih delavcev. Bivša »Financ minister« šola se je iz Brda preoblikovala v Finančni seminar in okolje protokolarnih objektov zamenjala za fakulteto.

Lahko bi rekli, da s tem zadeva simbolično izgublja na političnem ugledu, strokovno pa prehaja v prave roke. O vsebinskih razlikah sam ne morem soditi, saj sem se seminarja udeležil prvič. Kvaliteta predavanj je bila na visoki ravni, predavatelji so bili sami priznani strokovnjaki s področja financ, z obeh univerz, bank in gospodarstva. Žal organizatorji niso upošte-

vali dejstva, da je za normalno človeško glavo osem ur samega poslušanja, za en dan, posebno ob tako redkih in kratkih odmorih, resnično preveč. Majhno skrajšanje referatov in več časa za vprašanja, pogovor, bi omogočilo, da bi poslušalci lažje ohranili koncentracijo ves čas trajanja seminarja.

Na tem mestu ne bi rad dolgočasil z opisovanjem posameznih tem, zato le nekaj več o rdeči (pravzaprav ne ravno rdeči) niti, ki je povezovala večino referatov. Financiranje kapitalističnega podjetja in njegove prednosti pred financami v jugoslovanskem združenem delu je bil dežurni moto skoraj vseh.

Zelo prepričljivo sta o tem govorila dr. Janez Bukovec in mag. Dušan Mramor, poudarek sta dala predvsem na enostavnosti in obenem učinkovitosti kapitalističnih financ in njenih elementov. Kot antipod temu, pa so dr.

gočala drugačna lastninska struktura in drugačno razumevanje podjetništva v našem samoupravnem sistemu. Tu mislimo predvsem na možnost povežovanja osebnih dohodkov, ne samo s funkcijo njihovega podjetništva, temveč tudi z lastninsko funkcijo (trg različnih obveznic, določenih delnic in podobno), kar pomeni, da delavci ne bi smeli upravljati s tovarno in

družbeno lastnino, temveč bi dejansko postali njihovi lastniki.»

Ali je takšno teoretično podlago možno uresničiti pri nas? Tako na Kovačev odgovor postavljam spet vprašanje. Motivacije za drugačnost nam ne bi smelo primanjkovati.

Kar pa mene tiče, vse poti vodijo čez Šuštarški most v staro Ljubljano. Veličastno je preživela evforično gradnjo

papirnatih zabojev na nasprotnem bregu Ljubljane.

Če bi živel še Prešeren...

Aleš Žerovnik

Zapisano v Ljubljani

pod Trančo, 18. februarja 1988

## RAZMIŠLJANJA NAŠIH SODELAVCEV



### KDOR SPRAŠUJE, NE MISLI SLABO

Scenarij, ki je znan »čitavoj« Jugoslaviji, spretno obide ključna vprašanja. Porušen mit o resnični neuvrščeni, trgovina s smrtjo, supersonično letalo, turboreaktivni helikopter in še nekatere stranpote in zablode naše zunanje politike in gospodarstva. Vse to se mora umakniti forumskim obsodbam pisanja mladinskega tiska, celo nekaterih uradnih glasil in o ekstremnih primerih tudi prej omenjenih kameleonov.

V trenutku, ko so ogroženi tudi slednji, položaj navidezno obrnejo v svojo korist, na eni strani si razširijo manevrski prostor, istočasno pa ozmerjajo glasnika javnosti z nezrelim pobalinom. Če to ni dovolj, se obarvajo še nekoliko temneje in odobrijo tudi tožilčev lov na čarovnice. Res, da ni ljudem priljudno napraviti prevelike grmade, a nekaj opeklin, za opomin drugim, nekemu le morajo prizadeti.

### KDOR OMAHUJE, NASE MISLI

Vendar v končni fazi pomeni takšna oblika sprenevedanja le malo pridobljenega časa, posledice pa bodo usodne za vse. Veje gotovo krepijo drevo in vsako žaganje napravi veliko škode, rastlina je šibkejša. Če pa še korenine niso preveč zlahatne, in dovolj globoko zasidrane v zemljo, potem obstaja dosti večja možnost, da se naše drevo posuši.

Kot opozarjajo ekologi, so naši gozdovi polni nezdravega drevja, povrhu pa smo v polpretekli zgodovini zelo pridno sekali. In če mislimo v tem trenutku napake ponavljati, bo to za narod udarec, od katerega si dolgo ne opomore.

### KDOR RAZMIŠLJA, SI SVOJE MISLI

Zato naj ocenjuje javnost in njihov glas naj upoštevajo v naslonjačih. Kameleoni pa naj se že enkrat odločijo, na katero stran bodo stopili. Če ne bodo z ljudmi, bodo še nekaj časa držali niti v svojih rokah, a v naših očeh bodo še naprej ne le kameleoni, ampak tudi črne ovce. Seveda pa bi bilo zelo škoda, kajti v zadnjem času so nam vendar vlivali nekaj upanja. Prav bi bilo, da se končno odločijo za eno samo barvo.

Tudi Triglav ni lep v takšni pisani kombinaciji. Če je dežela zelena, ne vem zakaj bi z njenim najvišjim vrhom dražili bika. Že tako ali tako postaja vedno bolj živčen.

Namesto zaključka naj le zaželim, da bi zmagal razum in to s kratko Brechtovo parafrazo.

Brecht: »Knjiga je orožje, vzemi jo v roko.«

Mladina: »Knjiga ni orožje, vzemi jo v roko.«



## Demokratizacija proti demokraciji ali kdaj bo ozelenel tudi vrh Triglava?

Bolj kot se na eni strani širi duh po svobodi, bolj na drugem koncu smrdi.

Kdo ima prav? Državni aparat, ki preganja zunanje-ponotranjega sovražnika? Kameleoni iz moje dežele, ki med dvema ognjema vse težje mešajo prave barve? Ali imajo prav tisti, ki previdno molčijo, saj slutijo v tem skorajšnjo priložnost? Redki, ki imajo kaj besede, se postavijo v bran preganjanim in postavijo vprašanje, kaj pa, če je imel prav vendarle ravno on, ki je prvi vprašal.

Aleš Žerovnik

## NAŠI SODELAVCI

### Naša sodelavka Metka Zajec

V februarški številki Slovenijapapirja so kot portret meseca predstavili našo sodelavko iz Medvod Metko Zajec. Naša sodelavka je Gorenjka in že dobrih 24 let živi in dela na Gorenjskem, točneje na Verju pri Medvodah.

*In kaj je Metka povedala o sebi?*

»Po končani triletni šoli za prodajalce nisem dobila zaposlitve v svojem poklicu, zato sem se med počitnicami leta 1981 začasno zaposlila v menzi Aerove tovarne. Nadomeščala sem delavce na dopustih in na bolniških. Ker pa je delo v kuhinji izmorsko, je delavce v njej težje obdržati. Zato so me po končanih počitnicah naprosili, naj se zaposlim za stalno. In sprejela sem prosto delovno mesto kuhar II.

Delavnik v kuhinji je sedem ur, zato so delovne vse sobote in navadno tudi ena nedelja v mesecu, lahko pa jih je delovnih tudi več, saj je treba vedno koga nadomeščati. Delo v kuhinji je raznoliko; pomivati moraš posodo, razdeljevati hrano delavcem in večkrat opravljati tudi delo blagajničarke, poleg tega pa je še polno drobnih del. Vskočiti moraš pač tam, kjer te potrebujejo!«

*Kaj pa delavci, ki se hranijo v menzi tovarne?*

»Z delavci, ki se hranijo v menzi, pride včasih tudi do težav; pojavi se tudi vinjen delavec, ki te pri delu samo moti.«

*Obiskujete tudi ekonomsko srednjo šolo ob delu?*

»Res je, že tretje leto obiskujem srednjo ekonomsko šolo, ki je organizirana v Medvodah, predavanja so v popoldanskem času v prostorih tovarne Color. Šolo obiskuje kakšnih 30 delavcev iz okoliških tovarn: Donit, Color, Tekstilna tovarna in naša tovarna. Učenje mi v glavnem ne dela težav. Do konca šolanja imam še osem izpitov.«

*Od 1. januarja letos ne delate več v kuhinji, ali ne?*

»S 1. januarjem sem bila začasno premeščena in opravljam delo knjigovodje za osebne dohodke II. Delo mi



Metka Zajec

ustreza, saj imamo več prostega časa, delam samo dopoldne in le prvo soboto v mesecu. Imam še malo začetniških težav, vendar bo tudi to prešlo. Ko pa se bom na novo delovno mesto navadila, bo vrnitev na prejšnje delovno mesto težje.«

*Kaj pa osebni dohodek?*

Osebni dohodek imam približno enak kot za delo v menzi. Z njim sem zadovoljna, vendar v teh slabih časih bi lahko bil boljši!«

*Kaj pa prosti čas?*

»V prostem času rada zahajam v hribe, če pa mi časa le še kaj ostane, rada vezem gobeline ali pa si ogledam kako kinopredstavo.«

Cveta Robas

### Aerovi petdesetletniki

V prejšnji številki Našega Aera smo objavili imena vseh tistih, ki so praznovali petdeseti rojstni dan v začetku leta, tokrat pa so na vrsti vsi tisti, ki praznujejo v marcu in aprilu.

Pridružujemo se čestitkam vseh sodelavcev in vsem jubilarantom želimo predvsem veliko zdravja in zadovoljstva na delu!

TOZD KEMIJA CELJE: 4. aprila praznuje v obratu Loka pri Žusmu DOMINIKA ŽLENDER.

TOZD GRAFIKA: 14. januarja je praznovala MARIJA ROZMAN.

TOZD TRŽENJE: 30. marca je praznoval SLOBODAN PEŠIČ, 12. aprila pa VUKAŠIN MARKOVIČ.

TOZD MEDVODE: 16. aprila bo praznoval JOŽE MRAK, 20. aprila bo praznoval ALOJZ ŠTUPAR.

Vsem še enkrat iskreno čestitamo!

Uredništvo

## SPOZNANJA IN NOVOSTI

### Z inovacijami izboljšujemo tudi delovne pogoje

Slavko Sotošek je zaposlen v obratu impregniranih papirjev v tozdu Kemija Celje. V lanskem letu, to je v letu 1987, je bilo med 93 inovativnimi predlogi kar 5 njegovih. Po njegovih zamislih se je tiskanje Peki papirja preneslo iz Grafike v obrat impregniranih papirjev in posledica tega predloga so nedvomno nižji stroški. Napravil je tudi ščitnik za preprečevanje prenosa barve na klišé valj in delo je sedaj lažje, okolje pa čistejše. Da bi olajšal delo pri menjavi rol na impregnacijskem stroju, je tovariš Sotošek predlagal, da se spremeni premer surovih rol. Sedaj je dosti manj izmeta pri rolah, kjer je premer večji od predpisanega. Skupaj z Dragom Videnškom pa sta olajšala in poenostavila lepljenje klišéjev na stroju K-1 in olajšala menjavo barve v rezervoarju pri impregnacijskem stroju K-1.

Slavko Sotošek je dejal, da je začel razmišljati in spreminjati svoje pogoje dela pred petimi leti, ko v obratu niso imeli dela in so delali na strehi in popravljali žlebove. Začel je z inoviranjem na obstoječem stroju in njegova prva pobuda je bila, da bi na tem stroju začeli delati telex, ki uspešno deluje še danes. Pravi, da spreminja drobne stvari, ki so majhne tehnološke izboljš-



Slavko Sotošek

šave, delo pa lahko precej olajšajo. Inovacije imajo dokaj velik pomen, saj lahko z njimi precej doprineseš k skupnemu cilju. Ta pa je, da bi nam bilo boljše kot danes, saj gredo sredstva, pridobljena z inovacijami, tudi v sklad za osebne dohodke. Meni tudi, da je inoviranje dosti težje, če nimaš dovolj podpore vodstva v tozdu. Delavec ima zaradi izboljšanja delovnih pogojev lahko zelo veliko koristi. Morda so ti koristni predlogi drobni, ni veliko videti, a Slavko Sotošek meni, da imajo za delavca zelo velik pomen. Sodelavce vzpodbuja k inovativnemu delu, tako kot sam neprestano razmišlja o novih izboljšavah in upa, da ga bodo tudi pri teh novih zamislih v vodstvu podprli. Povedal je tudi, da že 22 let dela na impregnacijskem stroju K-1, skoraj vso svojo delovno dobo in v tem času je uvidel, da ima od koristnih predlogov in inovacij korist tako delavec za strojem kot delovna organizacija. Stroji so že precej dotrajani in včasih se enostavno čudijo, da sploh še delujejo in s tega stališča so majhne tehnološke spremembe na stroju še kako pomembne. Najhujše je, če ni dela in da ob začetku delovnika ne veš, kaj boš delal, pravi Slavko Sotošek, in če z inovacijami omogočamo boljšo proizvodnjo in kvalitetnejše izdelke, so še pomembnejše.

Naš sodelavec meni, da je področje inovacijske dejavnosti v Aero dobro urejeno. Morda se zatika le pri delu strokovne komisije, kjer se mnogi predlogi ocenjujejo zelo počasi, ali pa, ne vedno upravičeno, zavračajo.

Tisti predlogi, ki so že v uporabi, so vedno potrjeni, težje pa je pri novih predlogih in zamislih. Tudi nagrade niso vedno ustrezne in tovariš Sotošek meni, da so višje pri strokovnih delavcih in tehnologih, ki bi že zaradi svojega poklica morali biti bolj aktivni na področju inovacij. Tistega, ki 8 ur dela le zato, da preživi in da mine čas, ne moreš motivirati za inovacije in ustvarjalno delo. Slavko Sotošek pravi, da je to odvisno tudi od posameznika in če ni nobenih ovir, da bi izboljševali obstoječe, potem bi moralo biti inovatorjev več.

Jasna Rode

## IZ DELOVNIH OKOLIJ

### Naša prodajno skladiščna enota v Beogradu

**Prodajno skladiščno enoto v Beogradu smo priključili DO Aero že leta 1969. Že nekaj časa nismo nič pisali o tej naši dislocirani enoti in ker bo naslednje leto to naše skladišče praznovalo dvajsetletnico in ker že od leta 1986 v skladišču potekajo adaptacijska dela, smo se odločili, da nekaj besed namenimo tudi skladišču gotovih izdelkov v Beogradu. Prispevek smo razdelili na tri dele, ki s svojih zornih kotov predstavljajo naše skladišče. V uvodnem delu vam predstavljamo splošni ekonomski pomen skladišč, nato kronološki pregled razvoja skladišča gotovih izdelkov v Beogradu in slikovni zapis z obiska.**

#### SKLADIŠČE KOT EKONOMSKA KATEGORIJA

Kot vemo, so skladišča prostori za prehodno čuvanje raznih proizvodov. To pa pravzaprav govori o dinamičnem značaju skladišč in je tudi osnova njihove ekonomike kot gospodarskih

objektov. Samo oblikovanje, oziroma izbira tipov skladišč, je odvisna od načrtovanih manipulacij z blagom, pri čemer je potrebno upoštevati številne kriterije, ki pa jih sedaj ne bi naštevali. Omenimo naj le, da se s tem ukvarja transportna veda oziroma logistika ob upoštevanju dimenzije stroškov in trženja.

Nekateri ekonomisti uvrščajo skladiščne dejavnosti med podfunkcije komercialne oz. transportne, nekateri pa jih imajo za povsem samostojno poslovno funkcijo. Ne glede na to, ali je skladišče podfunkcija ali samostojna funkcija, nam mora biti predvsem jasen namen skladiščenja, oziroma kako naj bi skladišče povzročilo čim manj stroškov in obenem omogočilo čim bolj uspešno manipulacijo.

Če pogledamo pot blaga v verigi proizvodnja-prevoz-distribucija, je skladišče dejavnik fleksibilnosti neprekinjene verige gibanja blaga. Sposobnost skladišč, da akumulirajo določeno količino blaga na mestih začasne prekinitve gibanja blaga, omogoča neprekinjeno kroženje gotovih proizvodov od proizvodnje do prodaje.

Zlasti v kombiniranem transportu, z več prevoznimi sredstvi, poteka gibanje blaga v določenih okoliščinah preko skladišč, bodisi zaradi nezadostne usklajenosti, bodisi zaradi velikih nesorazmerij med posameznimi transportnimi sredstvi.

Tako so s transportom nujno povezani stroški samega prevoza z nakladanjem in razkladanjem ter stroški skladiščnih manipulacij. Iz tega dejstva izhaja posebna naloga skladiščenja, kako urediti transport, da bi čim bolj poenostavili manipulacije v skladišču in jih uskladili z manipulacijami pri pretovarjanju. To nalogo rešujemo



**NAŠ AERO**



*Aerovi skladišni delavci*

s poenotenim embalaranjem in oblikovanjem posebnih enot glede obsega transportne enote, ki se imenuje paleta. Paleta so pravzaprav enotno določeni podstavki transportnih enot, s površino  $0,8 \times 1,2$  m.

#### 19 LET NAŠEGA SKLADIŠČA V BEOGRADU

Leta 1969 smo kupili skladišče v Beogradu z namenom, da tržišču v Beogradu, ožji Srbiji, Vojvodini, Kosovu in Makedoniji, delno pa tudi tržišču Črne gore, približamo naše izdelke.

Do leta 1975 se je prej omenjeno tržišče šele navajalo na naše izdelke, pa tudi delovna organizacija Aero se je v tem obdobju uvajala v organizacijo

prodaje prek skladišča v Beogradu, ki je v tem času tudi začelo delovati kot prodajni center. V letih do 1980. leta pa je naše skladišče v Beogradu začelo dobivati tisti pravi pomen, zaradi katerega je bilo skladišče tudi kupljeno. Skladišče gotovih izdelkov ima ob svoji skladišni funkciji še drugo, to pa je prodaja naših izdelkov.

V začetku 80. let je začel pretok blaga v našem beograjskem skladišču upadati, saj je začela takrat ekonomska kriza kazati svoje prave zobe. Na tržišču je začelo primanjkovati izdelkov, po drugi strani pa so nekatere delovne organizacije prodajale blago takoj, ko je bilo proizvedeno. V tem obdobju je tudi Aero prodajal več svoje-

ga blaga neposredno, po naročilih, za distribucijo po skladiščih pa je bilo blaga premalo.

Po letu 1985 pa se je začela prodaja izdelkov Aera prek skladišča v Beogradu povečevati. Zaradi zmanjšane tržne moči je postala prodaja vse pomembnejši del celotnega proizvodnega toka. Zato pa naše skladišče v Beogradu vse bolj pridobiva na pomen, saj so Aerovi izdelki zaradi našega prodajno-skladiščnega centra prisotni na tržišču Beograda in širše okolice. Pretok blaga se je od leta 1983, ko je pretok izdelkov Aera v skladišču gotovih izdelkov v Beogradu znašal 100 ton, povečeval. Leta 1984 je znašal 1600 ton, leta 1985 pa že 2600 ton blaga. V lanskem letu beležimo 3870 ton blaga, ki smo ga prodali s posredovanjem tega skladišča, to pa je dobra četrtina fizičnega obsega prodaje na domačem trgu. AC papir se ne prodaja prek skladišča v Beogradu, tako da v teh številkah ni upoštevan.



*Andelko Pupiç – vodja prod. službe med razgovorom*



*Maja Božović, Branko Šlander*

Distribucija blaga do skladišča v Beogradu se v glavnem odvija z lastnimi transportnimi vozili, le manjši del blaga gre po železnici. V Beogradu imamo tri kamione, s katerimi prepeljemo 60 % vsega blaga, za daljše relacije (Makedonija) pa vozila najemamo. V skladišču gotovih izdelkov je zaposlenih 21 delavcev, trije od teh so zaposleni na komercialnem področju in so v stalnem stiku s kupci in zastopniki.

V vseh teh devetnajstih letih smo veliko pozornosti namenjali funkciji skladišča, zanemarjali pa smo stavbo, oz. celoten objekt. Do leta 1986 v skladišču nismo nič vlagali, tako da je stavba v dokaj slabem stanju. Leta 1986 smo uspeli sanirati najbolj kritičen del objekta – to pa je bil atrijski del dvorišča, ki je dobil zaščitno preobleko in ga tudi hidroizolirali. Obnovili smo tudi sanitarije in garderobe. V

letu 1988 je načrtovana sanacija strešnih žlebov, gradnja nadstreška nad tovrnim vhodom in, če bo možno, zamenjava oken, ker se zaradi velikih zastaklenih površin izgublja precej energije. Odločili smo se za fazno sanacijo, ki naj bi bila končana leta 1989. V naslednjem letu bomo na novo prekrili celotno skladišče in obnovili fasado. Vrednost sanacije skladišča pa je 36 milijonov novih dinarjev.

Z naslednjim letom naj bi se torej zaključila sanacija skladišča gotovih izdelkov v Beogradu. Posodobljeni prostori bodo omogočali še večji pretok blaga v tem skladišču, to pa je v skladu z nadaljnjim razvojem Aera in povečanjem proizvodnje.

#### ZAPIS Z OBISKA V BEOGRADU

Naše skladišče so zgradili na Kojarniku v (skrajnem) vzhodnem delu Beograda. Manjši del njegovih kapacitet ima v najemu Savremena administracija, ki je tudi naš veliki kupec. Prvi stik pred in pri prihodu v Beograd smo vzpostavili z Momčilom Božovićem (sedaj svetovalcem v TOZD Tržnje), ki nam je zelo dobro uredil bivanje v Beogradu in poskrbel za vse potrebno.

Zaradi njegove zaposlenosti v času našega obiska je predstavitev skladišča v prijetnem razgovoru opravil vodja prodajno-skladiščne službe Anđelko Pupić. Popeljal nas je po skladišču in nam sproti pojasnjeval organizacijo skladiščne službe. Ogledali smo si razmestitev naših proizvodov, pri čemer smo zabeležili interni transportni problem. Gotove proizvode Grafike, ki jih skladiščijo v zgornji etaži skladišča, morajo zaradi nižje nosilnosti dvoriščne ploščadi preložiti na manjše kamione. Stroške, ki pri tem nastajajo, bi verjetno lahko rešili z manjšim transportnim dvigalom. Drugače pa delo poteka v redu. V januarju je bilo poreko našega skladišča distribuirano preko 500 ton blaga. Pri tem pa so seveda skušali kar najbolj uskladiti transportne stroške in količine.

Kot smo že omenili, deluje v našem skladišču tudi prodajna služba. Prodajna referenta Branko Šlander in

Saša Božović sta utečeni tandem in sprejemata naročila za celoten asortiman Aerovih proizvodov. Telefoni v njuni pisarni neprestano brnijo, tako da največkrat zaradi tega obedujeta kar iz odprtih predalov. V našem skladišču v Beogradu namreč nimajo organizirane družbene prehrane, zanj mora poskrbeti vsak zase. Njena morebitna organizacija bi bila zaradi majhnega števila zaposlenih in dnevnno spremenljivega številčnega stanja prisotnih delavcev po njihovem mnenju nesmotna.

Informativno gradivo redno prejemajo, vse morebitne jezikovne uganke pa jim pomaga razrešiti Branko Šlander, ki je tudi predsednik OO sindikata.

S sodelavcem se nama že mudi, zato obisk končava prej kot bi si želela. Posloviva se od naših prijaznih Beograjčanov in jim zaključeva: »Na svidenje!« Skozi njemu dobro znani labirint beograjskih ulic naju odpelje črni Mi-lovan.

Jasna Rode  
Srečo Gorenjak

## ŠPORT IN REKREACIJA

### Zimske igre slovenskih grafikov

Grafične igre so športne igre delavcev, ki imajo že dolgoletno tradicijo, vendar pa je bila izvedba letošnjih zimskih iger dolgo vprašljiva. Še tri tedne pred igrami nismo vedeli, katera delovna organizacija bo organizator iger. Končno je na organizacijo pristal Gorenjski tisk iz Kranja, ki je igre organiziral in izvedel 12. marca na Kobli.

Naša DO se je iger udeležila, na žalost pa ne v polnoštevilni zasedbi, tako, da smo bili že pred začetkom izločeni za uvrstitev med prve tri ekipe. Naš najboljši posameznik je vsekakor bil Igor Nunčič, ki je v veleslalomu in teku osvojil 2. mesto. Uvrstitve naših ostalih tekmovalcev pa so vidne iz rezultatov:



Tekači pred štartom

#### VELESLALOM

|                                  |       |  |
|----------------------------------|-------|--|
| Moški do 25 let                  |       |  |
| 1. Krapež Bojan – Gorenjski tisk | 31,27 |  |
| 2. Teržan Robert – Aero          | 34,39 |  |
| 11. Teržan Miha – Aero           | 35,69 |  |
| 22. Melik Marko – Aero           | 37,30 |  |
| 29. Mauer Damjan – Aero          | 39,18 |  |

|                                     |       |  |
|-------------------------------------|-------|--|
| Moški od 26 do 35 let               |       |  |
| 1. Martinjak Drago – Gorenjski tisk | 32,16 |  |
| 5. Zupan Srečo – Aero               | 34,55 |  |

|                           |       |
|---------------------------|-------|
| 13. Podergajs Jože – Aero | 36,85 |
| 18. Petek Jani – Aero     | 37,43 |
| 21. Jurak Maks – Aero     | 38,00 |

|                         |       |  |
|-------------------------|-------|--|
| Moški od 36 do 45 let   |       |  |
| 1. Jelšek Milan – Večer | 23,63 |  |
| 2. Nunčič Igor – Aero   | 23,89 |  |
| 14. Slamnik Jože – Aero | 25,87 |  |
| 15. Zimšek Milan – Aero | 26,09 |  |
| 24. Polšak Drago – Aero | 27,62 |  |

|                          |       |  |
|--------------------------|-------|--|
| Moški nad 45 let         |       |  |
| 1. Vezjak Janez – Večer  | 24,03 |  |
| 6. Koštomaj Otmar – Aero | 25,62 |  |
| 7. Kovačič Gorazd – Aero | 25,92 |  |
| 10. Vučer Janez – Aero   | 26,63 |  |
| 14. Bajec Andrej – Aero  | 27,82 |  |

|                            |       |  |
|----------------------------|-------|--|
| Ženske do 30 let           |       |  |
| 1. Mlakar Jana – Delo      | 24,56 |  |
| 5. Leskovšek Simona – Aero | 27,02 |  |
| 7. Mavhar Bernarda – Aero  | 27,23 |  |
| 14. Špeglič Marija – Aero  | 29,36 |  |
| 16. Mavhar Marija – Aero   | 29,75 |  |

|                        |       |  |
|------------------------|-------|--|
| Ženske nad 35 let      |       |  |
| 1. Pišek Hilda – Večer | 27,39 |  |
| 15. Pajk Ivanka – Aero | 31,35 |  |

#### TEKI

|                       |         |  |
|-----------------------|---------|--|
| Moški do 35 let       |         |  |
| 1. Masle Srečo – Delo | 12:59,1 |  |
| 2. Mraz Matjaž – Aero | 13:05,9 |  |

|                            |         |  |
|----------------------------|---------|--|
| Moški od 36 do 45 let      |         |  |
| 1. Stopar Maks – Učne del. | 13:15,8 |  |
| 2. Nunčič Igor – Aero      | 14:03,4 |  |
| 26. Majcen Miro – Aero     | 29:54,6 |  |



Igor Nunčič – najboljši v naši ekipi



Naši tekačici

#### Ženske do 30 let

|                                   |         |
|-----------------------------------|---------|
| 1. Pesjak Polona – Gorenjski tisk | 7:38,1  |
| 3. Špeglič Marija – Aero          | 9:12,3  |
| 8. Mavhar Marija – Aero           | 10:40,4 |

#### Ženske nad 30 let

|                          |         |
|--------------------------|---------|
| 1. Šprogar Urška – Večer | 9:13,4  |
| 8. Pajk Ivanka – Aero    | 12:52,5 |

#### EKIPNA UVRSTITEV

|                   |          |
|-------------------|----------|
| 1. Gorenjski tisk | 790 točk |
| 2. ČGP Večer      | 689 točk |
| 3. ČGP Delo       | 654 točk |
| 4. Aero           | 589 točk |

Peter Svet

## Prvenstvo Aera v veleslalomu

Letošnje prvenstvo Aera v veleslalomu smo izvedli in organizirali na smučiščih RTC Rogla. Posebnost letošnjega tekmovanja je bil veleslalom za družine, kjer so za uvrstitev šteli trije rezultati družinskih članov.

V prelepem vremenu in na odlično pripravljenem smučišču – Ostruščica se je na startu prijavilo 62 tekmovalcev in prav vsi so uspešno prismočali do cilja. Po končanem tekmovanju in prijetni smuki smo se zbrali v gostišču Ulipi, kjer smo uspešnim smučarjem podelili priznanja.

Naši smučarji so dosegli naslednje rezultate:

#### ŽENSKES NAD 35 LET:

|                                     |       |
|-------------------------------------|-------|
| 1. Ivanka Pajk – Grafika            | 49,47 |
| 2. Tatjana Krajnc – Kemija Šempeter | 56,07 |
| 3. Elza Bajec – Trzenje             | 58,15 |
| 4. Albina Cizej – Kemija Šempeter   | 62,89 |

#### ŽENSKES DO 35 LET:

|                                     |       |
|-------------------------------------|-------|
| 1. Simona Leskovšek – Kemija Celje  | 42,38 |
| 2. Bernarda Mavhar – Grafika        | 44,85 |
| 3. Marija Mavhar – Grafika          | 46,37 |
| 4. Marija Špeglič – Trzenje         | 46,64 |
| 5. Milena Miklavc – Kemija Šempeter | 50,28 |

#### MOŠKI NAD 45 LET:

|                                   |       |
|-----------------------------------|-------|
| 1. Andrej Bajec – Grafika         | 42,76 |
| 2. Ivo Rehar – Kemija Celje       | 49,16 |
| 3. Maks Nidorfer – Grafika        | 50,01 |
| 4. Pavle Kolenc – Kemija Šempeter | 50,30 |
| 5. Franc Kosu – Kemija Šempeter   | 52,13 |

#### MOŠKI OD 36 DO 45 LET:

|                                      |       |
|--------------------------------------|-------|
| 1. Igor Nunčič – DSSS                | 39,15 |
| 2. Rudi Krašovec – Kemija Celje      | 41,96 |
| 3. Edi Voga – DSSS                   | 42,66 |
| 4. Slavenko Pavlin – Kemija Celje    | 43,57 |
| 5. Peter Komerički – Kemija Šempeter | 48,29 |
| 6. Zvone Radišek – Kemija Šempeter   | 49,47 |
| 7. Miro Majcen – DSSS                | 52,70 |

#### MOŠKI OD 26 DO 35 LET:

|                                   |       |
|-----------------------------------|-------|
| 1. Jože Podergajs – Kemija Celje  | 38,31 |
| 2. Roman Hriberšek – Kemija Celje | 39,31 |
| 3. Marko Melik – Grafika          | 40,22 |
| 4. Srečo Zupan – Kemija Šempeter  | 40,76 |
| 5. Maks Jurak – Grafika           | 41,33 |
| 6. Silvo Razboršek – Trzenje      | 41,75 |
| 7. Vinko Čremožnik – Kemija Šem.  | 43,81 |
| 8. Jani Petek – Kemija Celje      | 45,06 |
| 9. Anton Tevžič – Kemija Šem.     | 45,33 |
| 10. Brane Petrič – Grafika        | 46,63 |
| 11. Silvo Vodenik – Grafika       | 48,66 |

#### MOŠKI DO 25 LET:

|                                 |       |
|---------------------------------|-------|
| 1. Milan Štamol – Grafika       | 38,16 |
| 2. Miha Tržan – Kemija Celje    | 39,82 |
| 3. Matjaž Verdev – Kemija Celje | 40,41 |
| 4. Sandi Bajec – Grafika        | 42,95 |
| 5. Igor Rosina – Kemija Celje   | 43,62 |
| 6. Damjan Mauer – Grafika       | 44,07 |
| 7. Mitja Božič – Grafika        | 45,93 |
| 8. Drago Pušnik – Grafika       | 46,98 |
| 9. Andrej Skalar – Kemija Celje | 49,04 |
| 10. Marko Slokan – Kemija Celje | 49,20 |

#### REZULTATI DRUŽINSKEGA

##### VELESALOMA:

|                     |        |
|---------------------|--------|
| 1. Družina Nunčič   | 135,83 |
| 2. Družina Bajec    | 138,62 |
| 3. Družina Krašovec | 140,04 |
| 4. Družina Pavlin   | 145,92 |
| 5. Družina Miklavc  | 153,60 |
| 6. Družina Petrič   | 159,65 |
| 7. Družina Vodenik  | 163,27 |
| 8. Družina Zupan    | 171,42 |
| 9. Družina Jurak    | 195,36 |

## Aero : Večer – 5. Cicov memorial

Tudi v letošnjem letu so bili člani naše smučarske sekcije organizatorji tradicionalnega smučarskega dvoboja AERO : VEČER. V. tradicionalno srečanje celjskih in mariborskih smučarjev je bilo letos 4. marca na smučišču Trije kralji nad Slovensko Bistrico. Srečanje je bilo v spomin na Cirila Debeljaka-Cica, ki je bil dolgoletni grafični delavec, odličen alpinist, vsestranski športnik in velik ljubitelj smučanja.

#### REZULTATI:

##### Ženske

|                          |       |
|--------------------------|-------|
| 1. LESKOVŠEK Simona AERO | 45,15 |
| 2. MAUHAR Bernarda AERO  | 46,23 |
| 3. DUH Danica VEČER      | 47,33 |
| 5. MAUHAR Marija AERO    | 49,39 |
| 6. PAJK Ivanka AERO      | 49,65 |

##### Moški nad 50 let

|                        |       |
|------------------------|-------|
| 1. KOŠTOMAJ Otmar AERO | 41,21 |
| 2. KANCLER Peter VEČER | 42,46 |
| 3. KOVAČIČ Gorazd AERO | 43,25 |

##### Moški 40–50 let

|                       |       |
|-----------------------|-------|
| 1. GLAVIČ Vito VEČER  | 40,51 |
| 2. ZIMŠEK Milan AERO  | 40,76 |
| 3. SLAMNIK Jože AERO  | 41,34 |
| 4. VUČER Janez AERO   | 41,42 |
| 6. BAJEC Andrej AERO  | 42,72 |
| 8. SEVŠEK Ernest AERO | 44,50 |
| 9. OSET Peter AERO    | 46,58 |

##### Moški 30–40 let

|                       |       |
|-----------------------|-------|
| 1. NUNČIČ Igor AERO   | 39,09 |
| 2. GAJŠEK Ivo VEČER   | 42,06 |
| 3. JURAK Maks AERO    | 42,13 |
| 4. POLŠAK Drago AERO  | 42,80 |
| 6. VODENIK Silvo AERO | 59,70 |

##### Moški do 30 let

|                        |       |
|------------------------|-------|
| 1. TRŽAN Robert AERO   | 37,04 |
| 2. PEHANT Andrej VEČER | 38,42 |
| 3. TRŽAN Miha AERO     | 38,56 |

#### SMUČARSKI TEČAJ

V okviru letnega programa komisije za šport in rekreacijo smo tudi letos organizirali nadaljevalni smučarski tečaj na Rogli.

Pod strokovnim vodstvom Igorja Nunčiča, se je tečaja udeležilo devet naših delavcev in ga tudi uspešno opravilo. Peter SVET

## Zimske počitnice na Češkoslovaškem

Leta 1975 so bili naši papirničarji iz Medvoda na praktičnem izpopolnjevanju v papirnici Olšany. Med našimi in češkimi papirničarji so se razvile trdne vezi in dogovorili so se, da se strokovno sodelovanje razširi tudi na rekreativno področje. Po pogovorih med sindikalnimi vodstvi je bil sklenjen dogovor za izmenjavo počitniških zmogljivosti. Ta izmenjava teče že trinajsto leto.

Letos smo zimske počitnice spet preživeli v Špindlerjevem mlinu v Krkonoših. Splošno pomanjkanje snega v letošnji zimi je morda zmanjšalo zanimanje delavcev Aera, ki sicer odhajajo na Češkoslovaško izključno zaradi smučanja, vendar se nas je kljub temu zbralo 52. Na pot smo se odpravili ob dveh zjutraj. Obe meji smo prestopili hitro in brez težav ter se odpeljali proti Pragi. V glavnem mestu ČSSR je bil predviden nekajurni postanek. Ker pa je bila sobota in so bile vse trgovine zaprte že ob 13. uri, smo že sredi popoldneva nadaljevali pot proti cilju.

V hotelu Savoy v Špindlerjevem mlinu so nas pričakali predstavniki Olšanskih papirnic. Dogovorili smo se, da se, kot običajno, dobimo na skupni večerji. Kljub dobri večerji in prijetnemu vzdušju pa smo se kmalu poslovili in utrujeni od vožnje odšli k počitku.

Kot marsikje v Evropi tudi v Špindlerjevem mlinu ni bilo dovolj snega. Na srečo pa je pričelo snežiti ob našem prihodu in nato še vso noč, tako da smo se zjutraj zbudili v pravem zimskem okolju. Žal pa za smučanje še vedno ni bilo dovolj snega in zaradi pretanke snežne odeje na smučiščih niso delovale vse vlečnice. Zaprte so bile predvsem težje proge in za zahtevne smučarje to gotovo ni bilo ugodno.

Lepo pa so bile urejene tekaške proge, vendar so le redki med nami prinesli s seboj tudi tekaške smuči. Poskušali smo si jih izposoditi v izposojevalnici, vendar so bile že vse oddane.

Vse to nam dobre volje ni pobralo. Hodili smo na sprehode in si dobro ogledali lepote Špindlerjevega mlina in bližnjega mesta. Organizirali smo tudi izlet v Prago in si pod vodstvom strokovnega vodiča ogledali njene zanimivosti. Nekaj prostih uric pa je vsak izkoristil za nakup spominkov in raznih praktičnih stvari. Vreme nam je bilo zelo naklonjeno, saj je bila Praga ves čas obsijana s soncem. Bilo je pravo pomladno vreme.

Snežne razmere se ves teden niso bistveno spremenile in en dan je celo deževalo. Najbolj zagnani smo kljub vsemu izkoristili skopo zasnežene smučine na pobočjih Krkonošev in se dobro nasmučali.

Bilo je prijetno in tudi praske ter poškodbe smuči nam niso skalile zimskega veselja. Po celodnevni smuki smo se običajno razkropili po lokalih v okolici hotela in se ob izdatni večerji ter dobri kapljici zabavili pozno v noč.

Naše počitnice so se sklenile na skupni večerji s predstavniki Olšanskih papirnic ob prijetni češki glasbi, ki jo je organizirala tamkajšnja lovska družina.

V zgodnjih jutranjih urah nas je avtobus popeljal proti domovini. Po nekaj kratkih postankih smo se pozno popoldne ustavili pred Aerom. Vožnja je bila prijetna, morda pa tudi malce napeta, ker smo med potjo spremljali prenos veleslaloma v Kranjski gori. In prav takrat, ko smo se bližali naši meji, si je Mateja Svet priborila zlato kolajno.

Veseli ob uspehu Mateje in po lepem oddihu smo se razšli na svoje domove, kajti povsod je lepo, doma pa je najlepše.

Danilo Bregar

## Obisk centra združenih narodov v New Yorku

Nekaj članov kluba OZN se je odločilo, da poleg obiskov sedežev različnih specializiranih organizacij v Evropi, obiščemo tudi sedež Združenih narodov v New Yorku. Priprave so stekle že v letu 1985, v mesecu februarju pa smo končno uresničili naše želje.

Pri dogovorih o realizaciji obiska so nam tudi tokrat pomagali v Informacijskem centru Združenih narodov v Beogradu.

Tako smo v sklopu večdnene potovanja 24. februarja obiskali sedež OZN. Poleg ogleda stavb, predvsem dvoran posameznih svetov, varnostnega sveta in generalne skupščine, smo se podrobneje seznanili z dvema področjema delovanja Združenih narodov:

- Program Združenih narodov za razvoj (UNDP)
- razorožitev

### Program Združenih narodov za razvoj

Programe Združenih narodov za tehnično sodelovanje lahko razdelimo v tri kategorije:

- redni program ZN, ki vključuje aktivnosti, ki so financirane iz rednega proračuna Združenih narodov
- aktivnosti, ki jih vodi UNDP
- dodatne aktivnosti, ki vključujejo projekte, ki so financirani s prispevki posameznih organizacij.

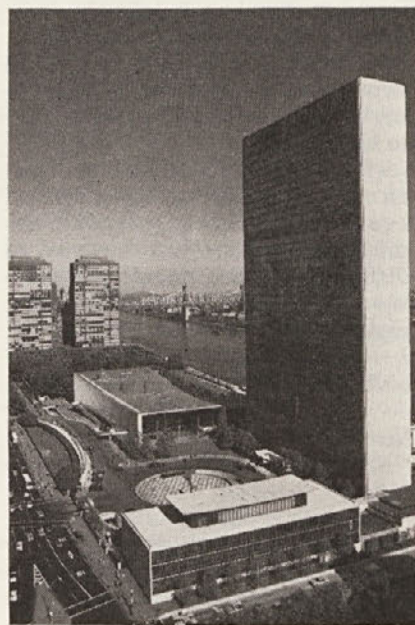
Program ZN za razvoj (UNDP) je največji svetovni kanal za multilateralno tehnično in predinvesticijsko sodelovanje. Aktiven je v več kot 150 državah na vseh ekonomskih in socialnih področjih, vključno s kmetovanjem, ribolovom, gozdarstvom, ru-

darstvom, industrijo, energetiko, transportom, komunikacijami, gradbeništvom, trgovino in turizmom, zdravstvom, izobraževanjem in usposabljanjem, komunalnim razvojem, ekonomskim načrtovanjem in javno upravo.

Danes je v svetu okoli 6100 projektov pomoči, katerih stroški skupaj znašajo več kot 10 milijard ameriških dolarjev.

Projekti UNDP, katerih cilj je pomagati državam v razvoju pri izboljšanju življenjskih pogojev in dvigu produktivnosti, vključujejo:

- pomoč pri angažiranju kapitala v investicije
- izvedbo ocen in možnih študij, ki bodo določile razpoložljivost in ekonomsko vrednost naravnih virov posameznih držav v razvoju in ocenile druge možnosti za povečanje celotne produkcije ter boljšo razdelitev dobrin in uslug



New York

– širjenje in krepitev izobraževalnega sistema od osnovne do univerzitetne stopnje in podpiranje široke palete profesionalne, poklicne in tehnične vzgoje, od opismenjevanja do zagotavljanja stipendij

– zagotavljanje olajšav za uporabo modernih tehnoloških raziskovalnih metod za razvojne probleme in širjenje novih odkritij ter proizvodnih tehnik,

– urejanje možnosti za načrtovanje ekonomskega in socialnega razvoja.

Na vseh teh področjih UNDP deluje zato, da bi širil ekonomsko in tehnično sodelovanje med samimi državami v razvoju.

Glavne točke, ki so prevladale v zadnjih dveh letih, so dolžniški problemi držav v razvoju in njihova akutna potreba po oblikovanju ter izvajanju ekonomske politike na makro nivoju, kakor tudi lakota in suša v Afriki.

UNDP nudi svojo pomoč le na zahtevo vlad in glede na njihove temeljne potrebe. Skoraj vse projekte izvaja oddelek za tehnično sodelovanje za razvoj ali ena izmed 35 agencij, vključno z vsemi specializiranimi agencijami.

UNDP vodi številne namenske sklade in programe, med njimi so: sklad ZN za osnovni razvoj, ki zagotavlja dolgoročno posojila za pomoč najrevnejšim državam; tekoči sklad za raziskovanje naravnih bogastev; sklad ZN za sudansko-sahelske aktivnosti; prosotovoljci ZN in začasni sklad za finančni sistem ZN za znanost in tehnologijo za razvoj.

Naš predstavnik v UNDP – tov. Filip Marušić nam je v nadaljevanju navedel še nekaj podatkov:

– ena izmed aktivnosti UNDP je tudi pošiljanje ekspertov v posamezne države, največ v države v razvoju. Trenutno se nahaja v državah v razvoju okoli 200.000 strokovnjakov UNDP, v Jugoslaviji jih je 1600, 2700 jugoslovanskih strokovnjakov pa deluje v različnih državah v razvoju preko UNDP

– 60.000 milijonov ameriških dolarjev namenja UNDP za stipendije, od tega kar 800 milijonov ameriških dolarjev za stipendije Jugoslovancev; za DVR pa je značilno, da manj stipendiarajo lastni kader in namenijo več sredstev za eksperte

– navedel je tudi nekaj projektov UNDP, ki so se izvajali v Jugoslaviji:

– programi v Inštitutu za hibride v Novem Sadu (preko FAO)

– program v Inštitutu za nuklearno energijo

– regulacija rek (Morava)

– 80 % vseh sredstev se namenja najbolj nerazvitim državam, Jugoslavija prejme letno 5 milijonov ameriških dolarjev kar se po ključu deli po posameznih republikah

– UNDP je načrtoval program za razvoj turizma na severnem in južnem Jadranu, vendar ni bil nikoli realiziran, ker se v Jugoslaviji nismo mogli dogovoriti, kje in kaj je najbolj potrebno zgraditi.

### Razorižitev

Ustanovna listina zaupa posebne odgovornosti v zvezi z razorožitvijo generalni skupščini in varnostnemu svetu. Generalna skupščina je pooblaščenca, da oceni »načela za doseg razorožitve in regulacijo orožja« in da upoštevajoč ta načela pripravi priporočila za varnostni svet in države članice. Varnostni svet je z namenom, da bi zagotavljal vzpostavitev in ohranitev svetovnega miru in varnosti, človeških in ekonomskih virov s kar najmanj orožja – s pomočjo vojaške komisije odgovoren za ustanovitev sistema o uravnavanju oborožitve vseh članic.

Po letu 1982 je generalna skupščina na svojih zasedanjih pozivala na izpolnitev priporočil:

– prenehanje vseh preizkušanj nuklearnega orožja, vključno s podzemnimi testi jedrskega orožja in sklenitev sporazuma o prepovedi preizkušanja jedrskega orožja,

– pogajanja o ustanovitvi jedrske oboroževalne tekme in pogajanja za razorožitev, doseg prepovedi uporabe ali grožnje z jedrskim orožjem

– zamrzitev vsega jedrskega orožja jedrskih sil, posebno ZDA in SZ

– ustanovitev nejedrskih območij na Bližnjem vzhodu in v južni Aziji ter izpolnitev deklaracije iz leta 1971 o Indijskem oceanu kot coni miru in deklaracije o denuklearizaciji Afrike

– sprejem mednarodne konvencije o krepitvi varnosti nejedrskih sil proti uporabi sile ali grožnji o uporabi nuklearnega orožja

– ukrepe za preprečitev oboroževalne tekme v vesolju

– sprejem konvencij o prepovedi razvoja, proizvodnje, skladiščenja in uporabe kemičnega, radiološkega in nuklearnega nevtronskega orožja

– sporazum o prepovedi razvoja in izdelovanja novih tipov orožja za masovno uničenje in novega sistema takega orožja

– omejitve vojaških proračunov in prerazporeditev virov, ki se uporabljajo za vojaške namene, v ekonomski in socialni razvoj.

Jasno pa je, da vse te resolucije niso bile sprejete enotno. Prizadevanja za vsebinsko resnično razorožitev nikoli niso bila lahka in težko bi pričakovali spremembo situacije.

Naš predstavnik – tov. Davinović, ki deluje v sekretariatu sveta za razorožitev je med drugim poudaril še naslednje:

– za orožje se v svetu porabi 1 bilijarda ameriških dolarjev, vsaka minuta 2 milijona ameriških dolarjev

– v letu 1988 bo v OZN ponovno specialno zasedanje generalne skupščine o razorožitvi

– jugoslavije je ena izmed redkih držav, ki vojaški proračun še vedno povečuje

– ocenjuje, da Jugoslavija ni vedno dosledna svojim načelom na tem področju (»tu negde visimo, a ni sam ne znam gde«)

– na vprašanja o Supersonic avionih nam ni mogel povedati ničesar, saj mu o tem ni nič poznano, res pa je, da pa so mu ta vprašanja večkrat postavljena

Anita Žoher

## Potovanje po Albaniji

Ob koncu februarja je naša turistična agencija Kompas organizirala zanimiv dvodnevni izlet v Albanijo. Ker o tej najbolj zaprti državi na svetu vemo zelo malo, sem se odločil, da si jo tudi sam ogledam.

Naše potovanje se je začelo na brniškem letališču od koder smo z letalom Adrie Airwaysa poleteli proti Albaniji. Ko smo se približevali tiranskega letališču Rinos, smo nestrpnost in pozorno opazovali pokrajino, ki se je razprostirala pred nami.

V letališki zgradbi smo bili presenečeni nad gostoljubnim sprejemom, pa tudi carinske formalnosti so se odvijale brez težav. Na letališču so nas čakali tudi avtobusi albanske turistične agencije Albturist, s katerimi smo se popeljali proti pristaniškemu mestu Draču. Ob vsej poti, pa tudi kasneje po vsej Albaniji, smo z začudenjem opazovali bunkerje, ki so povsod posejani kot gobe po dežju.

V Draču smo si ogledali amfiteater, ki so ga Rimljani zgradili pred približno 2000 leti.

Zaradi slabega vremena smo se odpravili naprej proti industrijskemu mestu Elbasan. Iz avtobusa smo opazovali skrbno obdelana polja, prepletena z namakalnimi in osuševalnimi kanali, na bližnjih hribih pa lepo obdelane terase, na katerih raste vinska trta in južno sadje. Med vožnjo skozi

Elbasan smo videli veliko tovarn, v glavnem gre za metalurško industrijo. Čakal nas je še vzpon na gorski prelaz, nato pa glavno mesto Tirana.

Tirana nas je pričakala vsa v lučeh in radovednih pogledih domačinov. Kulturno in politično središče Albanije z muzeji, operno hišo, univerzo itd., je zelo lepo in čisto mesto. Na glavnem trgu, imenovanem po narodnem junaku Gjergiju Kastaiju Skenderbegu, sta tudi cerkev in džamija, pomnika na čase pred letom 1968, ko so po vsej državi prepovedali religijo.

Na vsakem koraku pa so nas spremljala razna gesla, ki hvalijo socializem in nekdanjega albanskega voditelja Enverja Hodže.

Promet je na cestah zelo redek, ker v Albaniji ni zasebnih avtomobilov. Srečevali smo le stare avtobuse in to-

vornjake ter nekaj osebnih avtomobilov, ki pa so v državni lasti. Edino zasebno prevozno sredstvo je kolo, ki je precej drago, saj stane 850 lekov. To je sicer nekaj manj od dveh mesečnih osebnih dohodkov. Povprečni mesečni osebni dohodek se v Albaniji giblje med 500 in 1000 leki. Lek je albanska denarna enota, zanjo pa moraš (za en lek) odšteti 300 din. V menjalnicah je naš dinar konvertibilna valuta, zamenjali pa smo lahko le naše bankovce po 1000 din.

Po prenočevanju v Tirani smo si ogledali še njeno širšo okolico, nato pa smo se odpeljali proti Skadru.

Naše potovanje se je bližalo koncu. Iz Skadra smo se vrnili na letališče, od koder sem se v domovino vračal poln lepih vtisov.

Gregor Kačičnik

## Rezultati ankete

V prvi številki Našega Aera smo objavili tudi anketo, odgovore na vprašanja smo obdelali in vam jih sedaj tudi predstavljamo. Ob križanki v prvi letošnji številki Našega Aera smo napisali, da bomo pri žrebanju upoštevali le tiste, ki bodo imele tudi izpolnjeno anketo, saj smo želeli dobiti čimveč vaših mnenj. Morda je bilo s tem kršeno nenapisano pravilo, da so ankete ponavadi anonimne. V uredništvo je prišlo 106 rešitev križank, od tega je bilo 70 križank z odgovori na anketo oz. 66 %, 34 reševalcev križank ni odgovorilo na anketo (33 %). Dobili pa smo tudi 2 ankete reševalcev, ki sta želela ostati anonimna.

Vsi, ki so odgovorili na anketo, so zvesti bralci Našega Aera in Informacij in vsi so tudi za to, da se v obe sredstvi obveščanja v Aero vnesejo novosti.

Anketiranci bi v Našem Aeru najraje brali pogovore z delavci v proizvodnji, sledijo pogovori z obratovodji, delavci v pisarnah in direktorji tozgov.

Anketiranci v Našem Aeru najbolj pogrešajo krajše zanimive prispevke iz življenja in dela Aerovcev, nato ankete in zapise z okroglih miz. Pri tem vprašanju so imeli anketiranci tudi možnost, da so sami napisali kaj pogrešajo in zapisali so naslednje: humor, pohvale in nagrade delavcev v proizvodnji, zanimivosti iz časopisov, več informacij posameznih služb po tozdi in različna mnenja.

Rubrike, ki jih anketiranci pogrešajo so naslednje: mali oglasi, razgovori po željah bralcev, mnenja ZA: PRO-TI, zanimivosti s sestankov, kuharski kotiček iz Aerove kuhinje, zanimivosti iz zdravstvene ambulante in kulturne drobtinice.

Da v Aero preveč govorimo in premalo delamo, je menila večina anketirancev, ob tem pa so mnogi pripisali, da je to relativno in da je odvisno tudi od teme oz. kakor kdaj in da so obkrožili trdilni in nikalni odgovor hkrati.

Na vprašanje, ki se je vezalo na osebne dohodke je večina (43,8 %) anketirancev menila, da bi bili lahko leti še slabši. Trije anketiranci so ob tem odgovoru pripisali, da bi lahko bili osebni dohodki še boljši. 26,3 % anketirancev ni zadovoljnih s svojim osebnim dohodkom, 29,9 % anketirancev pa je z osebnim dohodkom zadovoljnih.

Če združimo odstotke prvega in drugega odgovora, dobimo 73,7 % – lahko sklepamo, da so tisti anketiranci, ki so s svojim osebnim dohodkom zadovoljni, ali pa vsaj delno zadovoljni, v večini.

50 odstotkov anketirancev pa meni, da dela več kot zasluži! 27,7 % anketirancev je neodločenih, 22,3 % anketirancev pa meni, da ne dela več kot zasluži. Če združimo odstotke prvega odgovora in odgovore, ki so ga obkrožili neodločeni, dobimo 77,7 %. Sklepamo lahko, da kar dve tretjini delavcev dela več kot zasluži. V primerjavi s prejšnjim vprašanjem zadovoljstvo z osebnim dohodkom le ni tako veliko. Sklepamo lahko še naprej, da bi bil odstotek nezadovoljnih z osebnim dohodkom nedvomno večji, če bi bila anketa anonimna...

Da je Jugoslavija v težki ekonomsko-družbeni situaciji vemo, anketiranci pa so nam povedali, kdo bo spremenil sedanje stanje v Jugoslaviji na boljše. Večina meni, da bodo to storili ekonomisti, nato mladina in delavci (tudi vsi skupaj), sledi neodločen odgovor, pomoč iz tujine, nihče in nazadnje vlada, kjer so mnogi pripisali besedico »nova«.

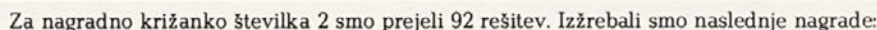
87,5 % anketirancev meni, da takšne ankete niso vsiljive, 6,9 % anketirancev je neodločenih in 5,6 % jih meni, da so ankete vsiljive. Na zadnje vprašanje, kaj bi želeli povedati v Našem Aeru in Informacijah? – je odgovorilo le 25 anketirancev (34,7 %), 47 anketirancev (65,3 %) pa na zadnje vprašanje ni odgovorilo. Ta podatek nam tudi potrjuje našo odločitev, da je anketa na hrbtni strani križanke in da je večina vprašanj z že ponujenimi odgovori. In kaj bi želelo teh 25 anketirancev povedati v naših internih glasilih: da je Naš Aero prekratek, da je v njem premalo drobnih novosti, da bi lahko več pisali o slabem gospodarjenju in zgrešenih investicijah, da bi bilo več humorja, o zmanjšanju režije, o tem, kako delamo in živimo, da bi morali dati mladim in izobraženim vse možnosti za razvoj, ker so naša prihodnost in da je Aero s svojimi problemi in nepravilnostmi Jugoslavija v malem in da bi s tega stališča gledali na dogodke v Aero itd.

Pisali ste nam tudi, da bi lahko posegali tudi po temah, ki niso vezane samo na Aero – o razmerah v Sloveniji in Jugoslaviji, ankete o tem, kaj delavci najbolj jezi, kaj menijo o stanovanjski politiki, o otroškem varstvu, ali bo Aero odprl industrijsko trgovino, o podražitvah, o celjski turistični in zabaviščni ponudbi... itd. Predlagali ste nam tudi, da naj objavljamo rešitve križank, to smo tudi naredili in bomo rešitve objavljali tudi v bodoče. Pri reševanju križank pa lahko sodelujejo vsi, ki dobivajo Naš Aero.

In kakšen je zaključek naše ankete? V uredništvu mislimo, da imajo vsi zaposleni v Aero zelo veliko idej, zelo veliko zamisli, ki bi nam bile zelo dobro vodilo pri našem delu.

Želimo si vašega sodelovanja, saj bo Naš Aero le na ta način bran, priljubljen in zanimiv, naše delo pa bo tudi pri vseh zaposlenih dosti bolj cenjeno. Obveščajte nas o vsem, kar mislite, da bi bilo dobro, da vemo tudi mi, v uredništvu, mi pa vam sporočamo, da bomo upoštevali vaše predloge, odpisamo torej rubriko MALI OGLASI, VAŠA POŠTA... Za ti dve rubriki je potrebno vaše sodelovanje in vaši prispevki. Z anketami bomo še nadaljevali in jih objavljali v Našem Aeru! Zahvaljujemo se vam za sodelovanje in za vaše pripombe!

Uredništvo



1. nagrada – 6000 dinarjev – BRANKO CREMOŠNIK – DSSS
2. nagrada – 4500 dinarjev – IGOR GOLOGRANC – TOZD KEMIJA CELJE
3. nagrada – 3000 dinarjev – LOJZKA LEDINŠEK – DSSS

Izrezke z rešitvijo nagradne križanke številka 3 pošljite na naslov: Kadrovske splošni sektor AERO Celje, Kocenova 4, Celje, s pripisom **NAGRADNA KRIŽANKA**. Rešitve pošljite do 21. aprila 1988!

## REŠITEV KRIŽANKE ŠTEVILKA 2:

VODORAVNO: žrebčarna, veterinar, drevored, vešala, Ločan, pas, samota, ave, kotlovec, kino, bob, Rene, Anja Zavadlav, cev, jeziko-  
slovec, adut, Agata, amen, Alenka, Vukas, Arkada, piščal, DO, Alan, Irke, Asad, rima, Karpati, Nil, Ni, nomad, Apači, petrolej, DA, vaga,  
premet, ednina, inženirka, Mojstrana, nart, reta, Kač, akna